

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

SATA PÄIVÄÄ SUOMESSA

Turvapaikanhakijoiden kokemuksia selviytymisestä
Suomessa ensimmäisten kuukausien ajalta

TEKIJÄ: Sanna Kukkonen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Sanna Kukkonen	
Työn nimi Sata päivää Suomessa Turvapaikanhakijoiden kokemuksia selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien ajalta	
Päiväys	31.03.2016
Sivumäärä/Liitteet	66/3
Ohjaaja(t) Lehtori Pirjo Kinnunen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Sisä- Savon terveydenhuollon kuntayhtymä/ Nuorten työryhmä	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Suomeen tuli vuoden 2015 aikana 32 478 turvapaikanhakijaa, kun vuonna 2014 vastaava luku oli 3651. Turvapaikanhakijoiden määrän kasvettua näin voimakkaasti, on ajankohtaista tutustua näihin keskuudessamme oleviin ihmisiin, joita myös sairaanhoitajana tulemme kohtaamaan työssämme. Laki kansainvälistä suojelua hakevan henkilöön vastaanotosta (L 17.6.2011/746) velvoittaa järjestämään turvapaikanhakijoille välttämättömät terveydenhoito- ja sairaanhoitopalvelut.</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata turvapaikanhakijoiden kokemuksia turvapaikanhakijana olemisesta ja selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien aikana. Tavoitteena oli tuottaa tietoa turvapaikanhakijoiden selviytymisestä uudessa ympäristössä ja lisätä ymmärrystä siitä, mihin meidän tulisi kiinnittää huomiota turvapaikanhakijoita hoidettaessa ja autettaessa. Tutkimustuloksia on mahdollisuus hyödyntää, kun suunnitellaan ja kehitetään turvapaikanhakijoille erilaisia palveluita.</p> <p>Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto kerättiin haastattelemalla vuonna 2015 Suomeen tulleita turvapaikanhakijoita (n=6) Suonenjoen vastaanottokeskuksessa. Aineisto analysoitiin induktiivista sisällönanalyysia käyttäen. Haastatellut turvapaikanhakijat olivat olleet Suomessa noin kolme kuukautta eli sata päivää. He näyttivät elävän eräänlaisessa kriisivaiheessa asuessaan vastaanottokeskuksessa. Heillä ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa itse elämäänsä tai tulevaisuuteensa. Kolmen kuukauden kohdalla heidän sopeutumisensa on vasta alussa. Siksi tässä tutkimuksessa puhutaan ensimmäisten kuukausien ajalta selviytymisestä.</p> <p>Turvapaikanhakijoiden selviytymiseen Suomessa vaikuttavat useat eri tekijät. Selviytymistä tukevia tekijöitä näyttää olevan esimerkiksi sosiaalinen kanssakäyminen, luottamus tulevaisuuteen, turvallisuuden tunne ja uskonto. Selviytymistä uhkaavia tekijöitä puolestaan ovat oman paikan puute uudessa kulttuurissa, kielitaitoon liittyvät ongelmat, aktiviteettien puute, oman hallinnan tunteen puuttuminen ja stressin kokeminen.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella selviytymiseen vaikuttavat tekijät voidaan jakaa myös turvapaikanhakijoiden omiin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin ja ulkoisiin tekijöihin, kuten ympäristöön jossa he elävät. Käytännön työssä meidän tulee pyrkiä luomaan turvapaikanhakijoille sellaiset ulkoiset olosuhteet, jotka tukevat heidän selviytymistä. Lisäksi voimme auttaa heitä selviytymään tukemalla heidän omia henkilökohtaisia ominaisuuksia. Selviytymisen tukemisen konkreettisia keinoja ovat muun muassa perustarpeista huolehtiminen, sosiaalisen kanssakäymisen tukeminen, oman hallinnan tunteen vahvistaminen ja psyykkisten voimavarojen tukeminen.</p>	
Avainsanat turvapaikanhakijat, kokemukset, selviytyminen	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme of Nursing			
Author(s) Sanna Kukkonen			
Title of Thesis Hundred days in Finland Experiences from asylum seekers about their coping during their first months in Finland			
Date	31.03.2016	Pages/Appendices	66/3
Supervisor(s) Senior lecturer Pirjo Kinnunen			
Client Organisation /Partners Inner-Savo Region, Health Care Municipality Union, Youth Work Group			
<p>Abstract</p> <p>Finland received 32 478 asylum seekers during 2015. In year 2014 the number was 3651. As the number of asylum seekers has grown so rapidly, it is important to get to know this new group of people that nurses are going to face at their work. The Law (L 17.6.2011/746) about receiving a person in need of international help, binds countries to arrange asylum seekers necessary health care services.</p> <p>The purpose of this study is to describe experiences of asylum seekers during their first months in Finland. The goal is to bring out new information about the coping of asylum seekers in their new surroundings. The information can help in finding right ways to take care and help them. The research results can also be used when planning and developing services for the asylum seekers.</p> <p>The research method is qualitative and the study material was collected by interviewing six (6) asylum seekers in the Suonenjoki Reception Centre. Inductive content analysis was used when analyzing the material. The interviewees had been in Finland for about three (3) months i.e. hundred days. They seemed to be living in a crisis state of mind when living in the reception centre. They had no ways to affect their life or future. After three months their adaptation process is at the very beginning. This is why the research is talking about the coping during the first months.</p> <p>There are several factors affecting the survival of the asylum seekers in Finland. Factors that seem to support the survival are, possibility for social encounters with other people, trust in the future, feeling of being safe and religion. Factors that are a threat for the survival are, lack of own place in the new culture, language issues, lack of activities, losing of self-control and experiencing stress.</p> <p>Based on the results one can conclude, that factors affecting the survival of the asylum seekers can be split to internal, depending on the each individual himself, and external like the surroundings where they are living. In practical work, we must strive to establish asylum seekers external conditions that support their survival. We can also help their survival by supporting their own personal features. Ways to support this in practise are taking care of the basic needs, supporting social activity and giving strengthening psychological support.</p>			
Keywords asylum seekers, experiences, coping			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA	7
2.1	Turvapaikanhakija ja lähikäsitteet	7
2.2	Turvapaikan hakeminen	8
2.3	Vastaanotto toiminta ja kotouttaminen	9
2.4	Turvapaikanhakijoiden terveys ja terveyspalvelut	10
3	TURVAPAIKANHAKIJAN SELVIITYMINEN JA SIIHEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ.....	12
3.1	Selviytymistä tukevia tekijöitä	12
3.2	Selviytymistä uhkaavia tekijöitä	13
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	16
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
5.1	Laadullinen tutkimus	17
5.2	Tutkimuksessa haastateltavat henkilöt	18
5.3	Aineiston kerääminen haastatteleamalla	18
5.4	Aineiston analysointi	20
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	22
6.1	Tutkimukseen osallistujien taustatiedot	22
6.2	Turvapaikanhakijana Suomessa	22
6.3	Turvapaikanhakijoiden selviytymistä tukevat tekijät	25
6.4	Turvapaikanhakijoiden selviytymistä uhkaavat tekijät	29
6.5	Turvapaikanhakijoiden toiveita avun suhteen.....	35
7	POHDINTA.....	36
7.1	Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua	36
7.2	Tutkimuksen tulosten tarkastelua.....	39
7.3	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet	45
7.4	Oma oppiminen ja ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessin aikana	46
	LÄHTEET	48
	LIITE 1: TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS	54
	LIITE 2: INFORMAATIO TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJILLE	55
	LIITE 3: LIITETAULUKOT ANALYYSIN MUODOSTUMISESTA	56

1 JOHDANTO

Turvapaikanhakijaksi nimitetään henkilöä, joka tulee maahan hakien turvapaikkaa henkilökohtaisen vainon vuoksi. Vainon taustalla voi olla esimerkiksi syntyperä, uskonto tai poliittinen vakaumus. (Maahanmuuttovirasto 2015a.) Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön (UNHCR) mukaan maailmassa oli vuonna 2014 yhteensä 59,5 miljoonaa ihmistä, jotka olivat pakotettuja jättämään kotinsa. Kasvua edelliseen vuoteen oli yli 8 miljoonaa henkilöä. Heistä suurin osa jäi kuitenkin kotimaahansa. Turvapaikanhakijoiksi lähteneitä ihmisiä oli vuonna 2014 1,8 miljoonaa. Heistä 51 % oli alle 18- vuotiaita ja näistä noin 34 000 alaikäistä lasta ja nuorta haki turvaa ilman vanhempiaan jostain vieraasta maasta. Eniten turvapaikanhakijoita tulee Syyriasta, Eritreasta, Afganistanista ja Somaliasta. (UNHCR 2015.) Suomeen tuli vuoden 2015 aikana 32 478 turvapaikanhakijaa, kun vuonna 2014 heitä oli 3651. (Sisäministeriö 2016.) Turvapaikanhakijoiden määrä on pakottanut viranomaisia etsimään ja järjestämään hätämajoitusta ja uusia vastaanottokeskuksia ympäri Suomea. Turvapaikanhakijat ovat siis näkyvä ryhmä jo useassa suomalaisessa kunnassa.

Lainsäädäntö määrittää, että turvapaikanhakijoiden vastaanoton piiriin kuuluvat ne henkilöt, jotka ovat hakeneet turvapaikkaa, mutta turvapaikkapäätös on vielä tekemättä. Vastaanotto toiminta sisältää tilapäisen majoituksen, toimeentulotuen, tulkkipalveluita ja muiden välttämättömien perustarpeiden turvaamisen sekä työ- ja opintotoimintaa. Näiden toimintojen järjestämisestä voi vastata kunta tai kuntayhtymä, muu julkioikeudellinen yhteisö tai yksityinen yhteisö tai säätiö. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta L 9.4.1999/ 493.) Laki velvoittaa järjestämään turvapaikanhakijoille myös välttämättömät terveydenhoito- ja sairaanhoitopalvelut. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta L 17.6.2011/746.)

Turvapaikanhakija voi olla uudessa ympäristössään neuvoton ja onneton. Hän tarvitsee tukea selviytyäkseen arjestaan ja sopeutuakseen uuteen tilanteeseensa. Aiempien tutkimusten mukaan turvapaikanhakijoilla ja pakolaistaustaisilla henkilöillä tiedetään olevan muuta väestöä enemmän stressitekijöitä (Robjant, Robbins ja Senior 2009; Betancourt, Frounfelker, Mishra, Hussein ja Falzarano 2015) ja myös mielenterveyden ongelmia (Procter 2005; Rauta 2005). Eri kulttuureissa tiedetään olevan erilaisia tapoja kokea ja ymmärtää traumatapahtumia. Stressin ja mielenterveyden oireiden ilmeneminen voi myös olla erilaista. (Carlson, Cacciatore ja Klimek 2012.) Haasteena on näiden ongelmien tunnistaminen silloin, kun yhteistä kieltä ei ole ja tietämys asiakkaan elämästä ja kokemuksista on vähäistä.

Sairaanhoitaja kohtaa työssään turvapaikanhakijoita aiempaa todennäköisemmin riippumatta siitä työskenteleekö yksityisellä palveluntarjoajalla, perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa. Somaattisen hoidon lisäksi huomiointia tarvitsee turvapaikanhakijoiden selviytymisen ja mielenterveyden tukeminen. Taloudellisten resurssien ollessa rajalliset hoidossa korostuu ongelmien varhainen tunnistaminen sekä asianmukainen ja tehokas hoito. Siksi sairaanhoitajan on tarpeellista ja perusteltua saada tietoa sekä kehittää osaamistaan tämän asiakasryhmän auttamiseksi ja ymmärtämiseksi. Hoitamattomat psyykkiset ongelmat vaikeuttavat turvapaikanhakijan selviytymistä

vieraassa kulttuurissa. Ne voivat estää ihmissuhteiden ja verkostojen luomista paikallisten ihmisten kanssa, opiskelua ja työn tekoa. (Halla 2007.)

Turvapaikanhakijat ovat suuri ihmisryhmä ympäri Eurooppaa. Vuoden 2015 aikana Eurooppaan pyrki yli miljoona turvapaikanhakijaa. (Suomen Pakolaisapu 2016.) Turvapaikanhakijoiden selviytymisen ja hyvinvoinnin tukeminen on siksi kansainvälisestikin tarkasteltuna merkityksellinen asia. Turvapaikanhakijoiden riittävä tukeminen voi ennaltaehkäistä merkittäviä ongelmia. Mielenkiintoni syventyä tähän aiheeseen lähti juuri aiheen ajankohtaisuudesta. Turvapaikanhakijat olivat minulle aivan vieras ryhmä. Halusin syventyä nimenomaan itselle uuteen aiheeseen, josta uskon olevan hyötyä myös nykyisessä työssäni. Tässä työssä yhteistyökumppanina ja työn tilaajana on Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymän Nuorten työryhmä.

Tässä laadullisessa tutkimuksessa on tarkoituksena kuvata turvapaikanhakijoiden kokemuksia turvapaikanhakijana olemisesta ja selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien aikana. Näkökulmaksi valitsin turvapaikanhakijoiden selviytymisen, koska on liian varhaista puhua sopeutumisesta, silloin kun turvapaikanhakija on vasta saapunut maahan. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa turvapaikanhakijoiden selviytymisestä uudessa ympäristössä ja lisätä ymmärrystä siitä, mihin meidän tulisi kiinnittää huomiota turvapaikanhakijoita hoidettaessa ja autettaessa. Tutkimustuloksia on mahdollisuus hyödyntää, kun suunnitellaan ja kehitetään turvapaikanhakijoille erilaisia palveluita.

2 TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA

2.1 Turvapaikanhakija ja lähikäsitteet

Turvapaikanhakijaksi määritetään henkilö, joka saapuu maahan itsenäisesti ja tekee turvapaikkahakemuksen joko poliisille tai rajaviranomaiselle. Hakemuksen perusteena on aina perusteltu syy pelätä henkilökohtaista vainoa. Turvapaikanhakija ei ole pakolainen, koska perusteita hänen pakolaisuudelleen ei ole vielä tutkittu. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan, voiko turvapaikan sijasta saada oleskeluluvan jollain muulla perusteella. Oleskeluluvan perusteena voi olla niin sanottu toissijainen suojelu silloin, kun turvapaikanhakijalla on uhkana tulla kohdelluksi epäinhimillisesti kotimaassaan. Oleskelulupa voidaan myöntää myös humanitäärisen suojelun perusteella tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä. (Ihmisoikeudet 2013a; Maahanmuuttovirasto 2015a.)

Geneven pakolaissopimuksessa (1968) määritellään pakolaiseksi henkilö, joka oleskelee kotimaansa ulkopuolella ja jonka paon syynä on henkilökohtainen vaino tai perusteltu syy uskoa tulevansa vainotuksi rotunsa, uskontonsa, kansalaisuutensa, poliittisen mielipiteensä tai muun vakaumuksensa vuoksi. Lisäksi henkilö on haluton pelkonsa vuoksi palaamaan kotimaahansa. Näillä perusteilla henkilölle voidaan myöntää niin sanottu pakolaisstatus. Pakolaisstatuksen voi myöntää joko kansallinen viranomainen tai YK:n pakolaisjärjestö. Vuonna 1951 laaditussa sopimuksessa määritetään, että pakolaiselle tulee turvata oikeus vapaaseen liikkumiseen ja perheeseen sekä uskonnonvapaus uudessa kotimaassaan. Pakolaissopimuksen keskeinen osa on palautuskielto, joka kieltää pakolaisen palauttamisen maahan, jossa hänen henkensä on uhattuna. Suomi allekirjoitti Geneven pakolaissopimuksen vuonna 1968. (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 77/1968.) Pakolaisstatuksen saa vain osa turvapaikanhakijoina maahan tulleista. (Maahanmuuttovirasto 2016a.)

Kiintiöpakolaisesta puhutaan silloin, kun henkilö on lähtenyt kotimaastaan pysyvästi mutta ei syystä tai toisesta voi asettua pysyvästi kohdemaahansa. Tällöin hänet voidaan sijoittaa niin sanottuun kolmanteen maahan pakolaiskiintiössä. Henkilölle on tällöin jo myönnetty pakolaisstatus Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestössä (UNHCR). Suomessa sisäministeriö, ulkoministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö päättävät vuosittain, miltä alueelta pakolaisia otetaan. Pakolaiskiintiössä Suomeen tulevat pakolaiset valitaan haastatteleamalla heidät jo väliaikaisessa oleskelumaassaan. He voivat muuttaa Suomeen, kun heille voidaan osoittaa paikkakunta, jossa heille on asunto. Asuinkuntaa etsittäessä voidaan ottaa huomioon pakolaisen toiveita opiskelun tai työllistymisen suhteen, sekä tarpeita esimerkiksi perheen kanssa tulevan pakolaisen asunnon koosta ja lasten hoito- ja kouluasioiden järjestämisestä. Suomessa tehtiin päätös kiintiöpakolaisten vastaanottamisesta vuonna 1985 ja sen jälkeen Suomeen on otettu pakolaiskiintiössä vuosittain noin 750 henkilöä. Määrää on tosin nostettu parina viimevuonna (Maahanmuuttovirasto 2015c; Suomen Pakolaisapu 2015) kansainvälisen pakolaistilanteen vuoksi.

2.2 Turvapaikan hakeminen

Turvapaikan hakeminen on monivaiheinen prosessi, joka alkaa kun turvapaikanhakija jättää turvapaikkahakemuksen henkilökohtaisesti kohdemaan rajaviranomaiselle tai poliisille. Tässä yhteydessä turvapaikanhakija valokuvataan, häneltä otetaan sormenjäljet ja selvitetään henkilöllisyys. Turvapaikanhakijoilla ei aina ole henkilöllisyystodistuksia, jolloin henkilöllisyyden selvittäminen vie viranomaisilta enemmän aikaa. Poliisi tai rajaviranomainen selvittää henkilön taustatietoja, kuten mistä hän tulee ja miten hän saapui maahan. Näiden tietojen perusteella Maahanmuuttovirasto (Migri) tekee päätöksen siitä, käsitelläänkö turvapaikkahakemusta. Turvapaikanhakija ohjataan odottamaan hakemuksen käsittelyä vastaanottokeskukseen. Hän voi halutessaan asua myös muualla. (Maahanmuuttovirasto 2015a.)

Maahanmuuttovirasto selvittää seuraavaksi onko hakijalla jo oleskelulupa jossain toisessa turvallisessa maassa tai olisiko hakemus käsiteltävä jossain muussa maassa vastuumäärittämisesetuksen perusteella. Vastuumäärittämisesetuksella tarkoitetaan sitä, että turvapaikkahakemus käsitellään vain yhdessä asetuksen jäsenmaassa. Jäsenmaita ovat kaikki EU-maat sekä Norja, Islanti, Sveitsi ja Liechtenstein. Hakemus käsitellään siinä maassa, jossa turvapaikanhakijalla jo mahdollisesti on oleskelulupa, viisumi tai perheenjäseniä. Mikäli turvapaikanhakija on luvatta ylittänyt toisen sopimaan rajat tai on jättänyt sinne turvapaikkahakemuksen, määrittää se kyseisen maan turvapaikkahakemuksen käsittelijäksi. Vastuumäärittämistä helpottamaan on luotu niin sanottu Eurodac-sormenjälkirekisteri. Jokaiselta yli 14-vuotiaalta turvapaikkaa hakevalta tai luvatta maan rajat ylittävältä kerätään sormenjäljet, jotta niiden avulla voidaan tarkistaa, onko henkilön hakemus kirjattu jossain aiemmin. (Maahanmuuttovirasto 2015d.)

Maahanmuuttovirasto haastattelee kaikki turvapaikanhakijat, joiden turvapaikkahakemus käsitellään Suomessa. Tarkoituksena on selvittää onko hänen tilanteessaan mahdollisuus saada Suomesta kansainvälistä suojelua eli turvapaikka. Haastattelussa selvitetään mahdollisimman kattavasti turvapaikanhakijaan kohdistuvat uhkat ja lähtömaan tilanne. Haastattelussa otetaan huomioon myös mahdolliset todisteet ja asiakirjat turvapaikanhakijaan kohdistuneesta vainosta ja uhasta. Haastattelulla on tärkeä merkitys turvapaikan myöntämisessä. Jos hakija antaa siinä väärää tietoa, voi se olla syy evätä turvapaikkahakemus. Haastattelua voi joutua odottamaan useita kuukausia turvapaikkahakemuksen jättämisestä. Mikäli turvapaikkaa ei myönnetä, arvioidaan samalla, onko perusteita tilapäiseen tai jatkuvaan oleskelulupaan. Tilapäinen oleskelulupa voidaan myöntää toissijaisen suojelun tai humanitäärisen suojelun perusteella tai maasta poistumisen estymisen perusteella. (Maahanmuuttovirasto 2015e; Maahanmuuttovirasto 2016a.) Toissijainen suojeluaseman perusteena on se, että kotimaassa uhkaa kuolemantuomio, kidutus, teloitus tai muu ihmisarvoa loukkaava rangaistus. Humanitääristä suojelua tarjotaan silloin, jos kotimaassa on poikkeuksellinen ympäristökatastrofi tai muutoin huono turvallisuustilanne. (Maahanmuuttovirasto 2016a.) Maasta poistumisen esteenä voi olla terveydellinen syy joka tilapäisesti estää maasta lähdön, tai kotimaahan paluu ei muutoin olle käytännössä mahdollista. Oleskelulupaa ei kuitenkaan myönnetä jos turvapaikanhakija kieltäytyy lähtemästä maasta tai vaikeuttaa maastalähtöä. (Laki ulkomaalaislain muuttamisesta L22.5.2015/674)

Turvapaikan myöntämisen esteenä voi olla myös se, että hakija on tehnyt sotarikoksen tai poliittisen rikoksen tai muulla tavalla toiminut ihmiskuntaa loukkaavasti ennen Suomeen saapumistaan. Toissijainen tai humanitäärinen suojelu voidaan evätä samoilla perusteilla, tai jos turvapaikanhakija syylistyy Suomessa ollessaan vakavaan rikokseen. (Maahanmuuttovirasto 2016a.)

Turvapaikanhakija kutsutaan henkilökohtaisesti kuulemaan turvapaikkapäätös paikallispoliisilta. Jos turvapaikka myönnetään, hakija saa oleskelulupakortin ja hän voi myös hakea muukalaispassia tai pakolaisen matkustusasiakirjaa. Turvapaikan myöntämisen jälkeen henkilön on mahdollista asettua pysyvästi asumaan Suomeen. Hän jättää vastaanottokeskuksessa kotikunta- ja asuntohakemukset, joilla haetaan asuntoa mistä tahansa Suomesta. Käytännössä asuntoa ja pysyvää kotikuntaa voi joutua vielä odottamaan vastaanottokeskuksessa. Tästä syystä osa oleskeluluvan saaneista etsii itse asunnon ja muuttaa valitsemaansa kuntaan. (Maahanmuuttovirasto 2015a; Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.)

Turvapaikanhakijalla on mahdollisuus valittaa kielteisestä päätöksestä. Mikäli turvapaikanhakija tyytyy päätökseen ja päättää palata, hän voi hakea vapaaehtoista paluuta. Tuolloin hän saa tarvittaessa tukea paluumatkaan. (Maahanmuuttovirasto 2015a.) Jos turvapaikkahakemukselle ei katsota olevan riittäviä perusteita, hakemus ratkaistaan perusteettomaksi. Perusteettomaksi ratkaistusta päätöksestä ei voi valittaa. Silloin seurauksena on maasta käännäminen. (Laki ulkomaalaislain muuttamisesta L19.12.1997/1269.) Turvapaikkahakemusten käsittelyajat riippuvat hakemusten määrästä. Turvapaikkahakemuksen käsittely kesti esimerkiksi alkuvuonna 2015 noin 157 vuorokautta. (Maahanmuuttovirasto 2015f.) Tällä hetkellä käsittelyaika voi olla tätäkin pidempi, koska hakemusten määrä on kasvanut nopeasti.

2.3 Vastaanotto toiminta ja kotouttaminen

Vastaanotto toimintaa on kehitetty vuosien varrella paljon. Tavoitteena on aina, että se vastaisi ajankohtaista tarvetta. Vuonna 2012 paikkoja oli 3169 ja suunta oli se, että vuodepaikkoja vastaanottokeskuksissa voitiin vähentää. Tuolloin kehitettiin laatu järjestelmää ja vastaanottokeskukset tekivät omat toimintakäsikirjat. Tarkoituksena oli asiakaslähtöisyyden lisääminen sekä joustava yhteistyö toimintaa ohjaavan Maahanmuuttoviraston vastaanotto yksikön kanssa. Pyrkimyksenä oli myös luopua laitospaikoista olosuhteista ja majoittaa turvapaikanhakijoita asuntoihin hajautetusti. (Maahanmuuttovirasto 2016c.) Tilanne muuttui kuitenkin nopeasti ja vuonna 2015 turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyessä vastaanottokeskuksia ja hätämajoituksia on jouduttu perustamaan vastaamaan majoitustarvetta. Tällä hetkellä Suomessa on noin 140 vastaanottokeskusta. Tässä määrässä ei ole mukana alaikäisten yksiköt, joita toimii lähes 70 ympäri Suomea. (Maahanmuuttovirasto 2016d.)

Turvapaikanhakijat asuvat turvapaikkaprosessin aikana pääsääntöisesti vastaanottokeskuksissa. Alaikäiset, ilman huoltajaa maahan saapuneet turvapaikanhakijat sijoitetaan ryhmäkotiin tai tukiasuntoihin. (Sisäministeriö 2015.) Turvapaikanhakijalla on mahdollisuus majoittua myös muualla, kuten sukulaistensa luona. Tällöin kuitenkin turvapaikanhakijan on ilmoitettava osoitteensa siihen vastaan-

ottokeskukseen, missä on kirjoilla. Näin muualla kuin vastaanottokeskuksissa asuville turvapaikanhakijoille voidaan tarjota vastaanottopalveluita ja varmistaa niiden käyttö. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015.) Vastaanottokeskusten toimintaa ohjaa Maahanmuuttovirasto, joka toimii Sisäministeriön alaisuudessa. Suomessa vastaanottotoimintaa järjestävät kunnat ja järjestöt, joiden kanssa Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikkö on tehnyt sopimuksen. Valtiolla on kaksi vastaanottokeskusta jotka sijaitsevat Joutsenossa ja Oulussa. (Maahanmuuttovirasto 2016b.)

Vastaanottokeskukset tarjoavat majoituksen sekä välttämättömimmät sosiaali- ja terveystalvet. Sosiaalipalveluiden tavoitteena on tukea turvapaikanhakijan selviytymistä ohjauksen, neuvonnan ja tarvittavien tukitoimien avulla. Turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus saada tulkki- ja käännösapua asioissaan viranomaisten kanssa. Turvapaikanhakijat voivat saada hakemuksen perusteella kuukausittain pienen vastaanotto- tai käyttörahan, jonka voivat käyttää välttämättömiin menoihinsa. Osassa vastaanottokeskuksia tarjotaan valmis ruoka. Jos ruokailusta huolehtii itse, on vastaanotto- raha hiukan suurempi. Kaikissa vastaanottokeskuksissa ei kuitenkaan ole mahdollisuutta itsenäiseen ruoanlaittoon. Kouluikäisille lapsille aloitetaan opetustoiminta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Aikuisille pyritään aloittamaan kielen opetusta mahdollisimman nopeasti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015; Maahanmuuttovirasto 2016e.) Vastaanottokeskuksissa ohjataan turvapaikanhakijoita arkipäivän asioiden hoidossa ja ajankäytön suunnittelussa. (Myllärinen 2009; Holland 2013.)

Turvapaikanhakijan on mahdollista tehdä työtä kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun hän on jättänyt turvapaikkahakemuksen, jos hänellä on passi. Mikäli hän ei ole voinut todistaa henkilöllisyyttään, työtä voi tehdä kuuden kuukauden kuluttua turvapaikkahakemuksen jättämisestä. (Sisäministeriö 2015.) Kotouttamistoiminta alkaa kun henkilöllä on oleskelulupa ja vakinainen kotikunta Suomessa. Kotouttamistoimia ohjataan lainsäädännön avulla. Kotouttamistoimien tavoitteena on antaa yhteiskunnassa tarvittavat tiedot ja taidot, niin että osallisuus yhteiskuntaan ja arjessa selviytyminen on mahdollista. Lailla taataan myös terveydenhoito ja perustoimeentulo. Työllistymistä pyritään edistämään erillisen kotouttamissuunnitelman avulla, joka tehdään asuinkunnassa kaikille työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta L 9.4.1999/493.)

2.4 Turvapaikanhakijoiden terveys ja terveystalvet

Suomen lain mukaan turvapaikanhakijoilla on oikeus saada kiireellistä hoitoa ja välttämättömiä terveystalvet riippumatta siitä, onko heillä kotikuntaa Suomessa. (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta L 17.6.2011/746.) Alaikäisillä on lisäksi oikeus samoihin terveystalvetuihin kuin kantaväestölläkin. (Terveystalvetlaki L 30.12.2010/1326.) Käytännössä Suomessa turvapaikanhakijoiden terveystalvet on järjestetty pääosin yksityisesti tai ostopalveluna kunnista. Vastaanottokeskuksissa järjestetään perusterveystalvet. Alaikäiset lapset ja raskaana olevat naiset sekä kiireellistä hoitoa tarvitsevat henkilöt käyttävät terveystalvetkeskuksen tai sairaalan palveluita. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015; Terveystalvet ja hyvinvoinnin laitos 2015a.)

Turvapaikanhakijoilla on monenlaisia terveysongelmia. Neurologiset sairaudet kuten päänsärky, vatsavaivat sekä tuki- ja liikuntaelinsairaudet ovat yleisiä. Psykkisiä oireita, kuten unettomuutta, mäsennusta ja posttraumaattista stressireaktiota esiintyy yleisesti, jopa puolella aikuisista. Psykkiset oireet voivat olla seurausta traumaattisista kokemuksista ja raskaasta matkasta kohdemaahan, mutta myös elämän ajankohtaisesta epävarmuudesta. (Pirinen 2008; Holland 2013.)

Eri kulttuureissa voi olla hyvin erilaisia tapoja kokea ja ymmärtää traumatapahtumia. Myös koettu stressi ja psyykkiset oireet voivat ilmetä eri kulttuureissa eri tavoin. (Carlson ym. 2012.) Turvapaikanhakijoiden mielenterveysongelmia on vaikea tunnistaa. Syynä tähän voi olla myös kielivaikeudet ja häpeä, jotka ovat esteenä avun hakemiselle. (Morris, Popper, Rodwell, Prodine ja Brouwer 2009, 535; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015b.) Psykkiset oireet voivat pahentua turvapaikkapäätöstä odottaessa tai kielteisen päätöksen saatua. (Procter 2005; Halla 2007.) Siksi olisi tärkeää että turvapaikkahakemusten käsittely ei kestäisi liian pitkään. Toisaalta turvapaikanhakijoiden tulisi saada myös odotusaikana asianmukaista hoitoa. (Myllärinen 2009, 20.)

Terveiden- ja hyvinvoinninlaitoksen (2015b) mukaan erityisesti mielenterveyspalveluiden puolella on kehittämisen tarvetta. Suomessa ei ole vielä yhtenäistä ohjeistusta turvapaikanhakijoiden tai pakolaistaustaisten ihmisten mielenterveyden hoitoon. Ohjeistuksen lisäksi hoitotyöntekijät tarvitsevat lisää osaamista tältä alueelta.

3 TURVAPAIKANHAKIJAN SELVIYTYMINEN JA SIIHEN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Ihmisten selviytymistä jostain haasteellisesta tapahtumasta voidaan pitää moniulotteisena prosessina. Sosiaalipsykologiassa selviytymisellä tarkoitetaan yleensä yksilön kykyä hallita uhkaavaa tilannetta ja siihen liittyviä tunteita. (Isola ja Turunen 2014.) Selviytyminen tai vaikeuksien voittaminen vaatii henkisten ja fyysisten voimavarojen käyttöönottoa sekä ulkoisten tukiverkostojen hyödyntämistä. (Ayalon 1996, 12.) Selviytyminen tulkitaan nykyään kirjallisuudessa yhä useammin myös resilienssinä. Yksinkertaisimmillaan sillä tarkoitetaan yksilön joustavuutta, sinnikkyyttä ja sopeutumis- ja vastustuskykyä. (Martin-Breen ja Anderies 2011.) Resilienssiä voidaan määritellä myös kyvyksi käyttää rakentavia taitoja elämän haasteista selviämiseksi. Tällaisia taitoja ovat vaikkapa havaitseminen, oman elämän hallitseminen, ihmissuhteiden muodostaminen ja myönteinen ajattelu. (Sigurðardóttir ja Birgisdóttir 2014.)

Voidaan siis ajatella että turvapaikanhakijan yksilölliseen selviytymiseen vieraassa kulttuurissa vaikuttavat useat asiat. Tutkimusten mukaan turvapaikanhakijat ovat usein kokeneet traumaattisia tapahtumia ja heillä ilmenee monenlaisia psyykkisiä ja psykosomaattisia oireita. Kotimaan ja läheisten jättäminen pakotettuna on yhdenlainen trauma. Kuitenkin pääosa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista on sopeutunut elämässään oleviin moniin stressitekijöihin ja selviytyy ilman erityistä tukea. (Schweitzer, Greenslade ja Kagee 2007.)

Olen valinnut tämän opinnäytetyön näkökulmaksi turvapaikanhakijan selviytymisen, koska on liian varhaista puhua sopeutumisesta silloin, kun turvapaikanhakija on juuri tullut maahan. Turvapaikka-prosessi on vasta alkanut ja vielä kesken. Sopeutuminen voi alkaa vasta kun myönteinen turvapaikkapäätös on saatu. (Holland 2013.) Pyrin selvittämään nimenomaan niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat turvapaikanhakijan selviytymiseen alkuvaiheessa vieraassa maassa.

3.1 Selviytymistä tukevia tekijöitä

Luottamus tulevaisuuteen voidaan nähdä monella tapaa merkityksellisenä. Kun uskaltaa haaveilla tulevasta, voi myös asettaa konkreettisia tavoitteita ja ponnistella niitä kohti. Turvapaikanhakijat ovat joutuneet käyttämään älykkyyttään ja monenlaisia ongelmanratkaisutaitoja selvitäkseen omassa maassaan. Selvitäkseen vieraassa kulttuurissa täytyy oppia uusia tapoja tai sopeuttaa joitakin omia tapojaan uuteen kulttuuriin. (Ni Raghailagh ja Gilligan 2010.) Oma asenne auttaa silloin kun on vastoinkäymisiä. Jos pystyy selviämään yhdestä elämän haasteesta kerrallaan, voi kokea joka kerralla vahvistumista. Toisaalta henkilö voi tuntea, että on onnekas päästyään suojaan. Kaikilla ei kuitenkaan ole asiat yhtä hyvin. Positiivinen ajattelumalli mahdollistaa toivon näkemisen tulevaisuudessa. (Schweitzer ym. 2007.)

Sosiaalisen verkoston merkitys on suuri. Perhekäsitys on monissa maissa laajempi kuin Suomessa. Perheeseen luetaan tädit, sedät, serkut ja isovanhemmat. He muodostavat tukiverkoston jonka kanssa voidaan jakaa arjen ilot ja haasteet. Omasta maasta lähdön jälkeen verkosto voi kaventua

huomattavasti. Uudeksi tukiverkostoksi voi muodostua turvapaikanhakijoiden yhteisö. Samassa tilanteessa elävien kanssa kokemusten jakaminen ja vastavuoroinen rohkaiseminen voi auttaa selviämässä. Tukea voi saada myös oman yhteisön ulkopuolelta. Tällöin tuki voi olla enemmän informatiivista tai tarjota mahdollisuuden mukavaan tekemiseen. (Schweitzer ym. 2007; Betancourt ym. 2015.) Nuoren, ilman vanhempaa maahantulleen lapsen tai nuoren selviytymistä tukee läheisen suhteen syntyminen johonkin aikuiseen. Aikuinen voi olla vaikkapa opettaja koulussa tai ohjaaja ryhmäkodissa. (Carlson ym. 2012.) Nuorilla myös läheiset ystävät saattavat tulla perheenjäsenen asemaan, heistä huolehditaan kuten perheenjäsenistä. Läheiset ihmissuhteet ovat tärkeitä vähentämään negatiivisia tunteita ja lisäämään hyvinvointia. (Kim, Suh, Kim ja Gopalan 2012.) Useissa edellämainituissa tutkimuksissa on siis korostettu sosiaalisen tuen eri muodoissaan tuovan hyvinvointia.

Uskonnon merkitys voi olla hyvin moniulotteinen. Eri uskonnot tarjoavat erilaista lohtua. Usko Jumalaan tai johonkin ylempään voimaan tuo luottamusta tulevaisuuteen. Se tarjoaa tukea vaikeiden tunnetilojen, kuten surun tai yksinäisyyden kestämiseen esimerkiksi rukoilemisen muodossa. Uskonnollinen yhteisö voi tarjota sosiaalisia kontakteja sekä informatiivista tai materiaalista apua. (Schweitzer ym. 2007.) Vaikeiden asioiden käsitteleminen uskonnon ja hengellisyyden kautta on todettu olevan turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kanssa hyvinvointia edistävää. (Snellman, Seikkula, Wahlström ja Kurri 2014.)

Mielekäs tekeminen on havaittu hyvin merkittäväksi selviytymistä tukevaksi asiaksi. Tekemisen kautta on mahdollista kokea hyvän olon tunteita ja lievittää stressiä. Tekemällä jotain mukavaa voidaan välttää ikävien asioiden miettimistä. Se voi toimia stressiä lievittävänä keinona. Tekeminen on myös yhdistävä tekijä; se tuo kontakteja toisiin ihmisiin ja antaa yhteisiä puheenaiheita. Erilaisten harrastusten tai vapaaehtoistoiminnan kautta voidaan liittyä erilaisiin yhteisöihin ja saada tärkeää sisältöä elämään ja kohottaa itsetuntoa. (Kim ym. 2012.)

Yhteys omaan kulttuuriin on tärkeää säilyttää vieraan kulttuurin oppimisen rinnalla. Tutut asiat, kuten ruoka tai tavat helpottavat ikävää ja luovat turvallista oloa. Oman kulttuurin ja etnisyyden merkitys korostuu erityisesti nuorten, vasta identiteettiään muodostavien turvapaikanhakijoiden kohdalla. On tärkeää, että oma tausta olisi osa arkipäivää eikä sitä tarvitsisi piilotella. Siksi myös suhteet muihin oman kulttuurin jäseniin ovat tärkeitä. (Ni Raghailagh ja Gilligan 2010.)

3.2 Selviytymistä uhkaavia tekijöitä

Kielitaito on sopeutumisen keskeinen edellytys. Se mahdollistaa omien asioiden hoitamisen ja kanssakäymisen kantaväestön kanssa. Kielitaito on myös opiskelun ja työllistymisen edellytys. (Holland 2013.) Osalla turvapaikanhakijoista ei ole lainkaan, tai on hyvin vähän englannin kielitaitoa. Kielitaidon puute vaikeuttaa olennaisesti myös terveyspalvelujen saamista ja voi olla suorastaan este hoitoon hakeutumiselle. Tulkkauksen järjestäminen ei ole automaatio. (Ingram ja Potter 2009.) Tulkkia käytettäessä on mahdollisuus epäselvyyksiin, koska lääketieteellinen sanasto voi olla vaikeaa

kääntää. Jos tulkauksessa käytetään yhteisön jäsentä, voi arkaluonteisten ja henkilökohtaisten asioiden ilmaiseminen olla vaikeaa. (Fang, Sixsmith, Lawthom, Mountian ja Shahrin 2015.)

Aikaisemmat kokemukset vaikuttavat siihen kuinka ihminen suhtautuu uuteen ympäristöönsä. Turvapaikan hakemisen taustalla on usein sota tai muuten poliittisesti epävakaa tilanne kotimaassa. Turvapaikanhakija on voinut joutua vainotuksi tai häntä on pahoinpidelty tai kidutettu. Näiden kokemusten jälkeen hänen voi olla hyvin vaikea luottaa tarjottavaan apuun. Uudet syrjimis- tai kiusaamiskokemukset saattavat herättää turvapaikanhakijassa voimakkaita tunteita aiempien kokemusten vuoksi. Luottamus siihen, että tulevaisuus voisi tarjota jotain hyvää, voi olla vaikea saavuttaa. (Fang ym. 2015.) Eryityisesti nuorten turvapaikanhakijoiden kohdalla aikaisempien kokemusten on todettu vaikeuttavan luottamuksellisten suhteiden luomiseen toisiin ihmisiin. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, ettei heihin ole luotettu. He eivät syystä tai toisesta ole voineet itse puhua aina totta tai se, että he eivät ole kyenneet tutustumaan toisiin ihmisiin. (Ni Raghailagh ja Gilligan 2010.)

Traumakokemukset voivat aiheuttaa myös psyykkisiä oireita ja mielenterveyden ongelmia kuten traumaperäisen stressireaktion, paniikkioireita tai masennusta. Masennus on keskimääräistä todennäköisempää nuorilla, vanhemmistaan eroon joutuneilla turvapaikanhakijoilla. Masennus voi ilmetä käytösongelmina, vaikeuksina koulussa ja sopeutumisen vaikeuksina. Pitkäkestosena se voi aiheuttaa eristäytymistä ikätovereista ja vieraantumista omasta kulttuurista sekä eristäytymistä uudesta kulttuurista. (Carlson ym. 2012.) Traumakokemuksista puhuminen saattaa olla vaikeaa. Niiden puheeksiottamista ei pidetä soveliaana, ellei niistä kysytä suoraan. Myöskään kokemusten vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin ei kaikissa kulttuureissa ymmärretä tai tiedetä. Puhumista voidaan välttää myös siksi, että ei haluta herättää ikäviä muistoja. (Shannon, O´ Dougherty ja Mehta 2012.)

Ikävä vaikeuttaa oman elämän rakentamista uudessa maassa. Vieraassa kulttuurissa turvapaikanhakija kaipaisi itse läheisten tukea arjessaan. Toisaalta hänellä voi olla huoli omaisten tilanteesta. Ikävä voi kohdistua myös kotiin ja omaan kulttuuriin. Turvapaikanhakija voi katua vieraaseen kulttuuriin muuttamistaan. (Morris ym. 2009.) Alaikäisten, ilman huoltajaa maahan tulleiden kohdalla siteet ovat katkenneet omiin vanhempiin joko kokonaan tai tilapäisesti. Taustalla voi olla vanhempien kuolema tai myöhemmin toive perheen yhdistämisestä. (Carlson ym. 2012.)

Tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus ja pelko turvapaikan eväämisestä vaikeuttavat tulevaisuuden suunnittelua ja sopeutumista. Turvapaikanhakuprosessi kestää vähintään useita kuukausia. Turvapaikan saaminen on epävarmaa ja vaarana on palautuminen lähtömaahan. Suomessa oleskeluluvat ovat usein tilapäisiä, jolloin turvattomuus voi jatkua useita vuosia. (Halla 2007; Fang ym. 2015.) Turvapaikanhakijoiden elämä pyörii usein oleskeluluvan ympärillä. Pitkät käsittelyajat lisäävät turvattomuutta sekä epävarmuutta, ahdistuneisuutta, pelkoa ja masennusta. (Holland 2013.)

Asumisympäristö vastaanottokeskuksessa on useimmiten laitosmainen. Samassa paikassa asuu yleensä suuri määrä asukkaita. Vastaanottokeskuksessa majoittuu useita eri kansallisuuksia, joilla on omat kulttuuriset tapansa. Eri vaiheissa oleva turvapaikkaprosessi vaikuttaa turvapaikanhakijoiden

toiveikkuteen ja jaksamiseen sekä sitä kautta mahdollisesti myös kanssakäymiseen toisten kanssa. Nämä erot voivat aiheuttaa jännitteitä turvapaikanhakijoiden kesken. (Myllärinen 2009; 33, 40.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä laadullisessa tutkimuksessa oli tarkoituksena kuvata turvapaikanhakijoiden kokemuksia turvapaikanhakijana olemisesta ja selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien aikana. Tavoitteena oli tuottaa tietoa turvapaikanhakijoiden selviytymisestä uudessa ympäristössä ja lisätä ymmärrystä jotta tiedettäisiin, mihin tulisi kiinnittää huomiota turvapaikanhakijoita hoidettaessa ja autettaessa. Tutkimustuloksia on mahdollisuus hyödyntää, kun suunnitellaan ja kehitetään turvapaikanhakijoille erilaisia palveluita.

Tutkimuskysymykset ovat:

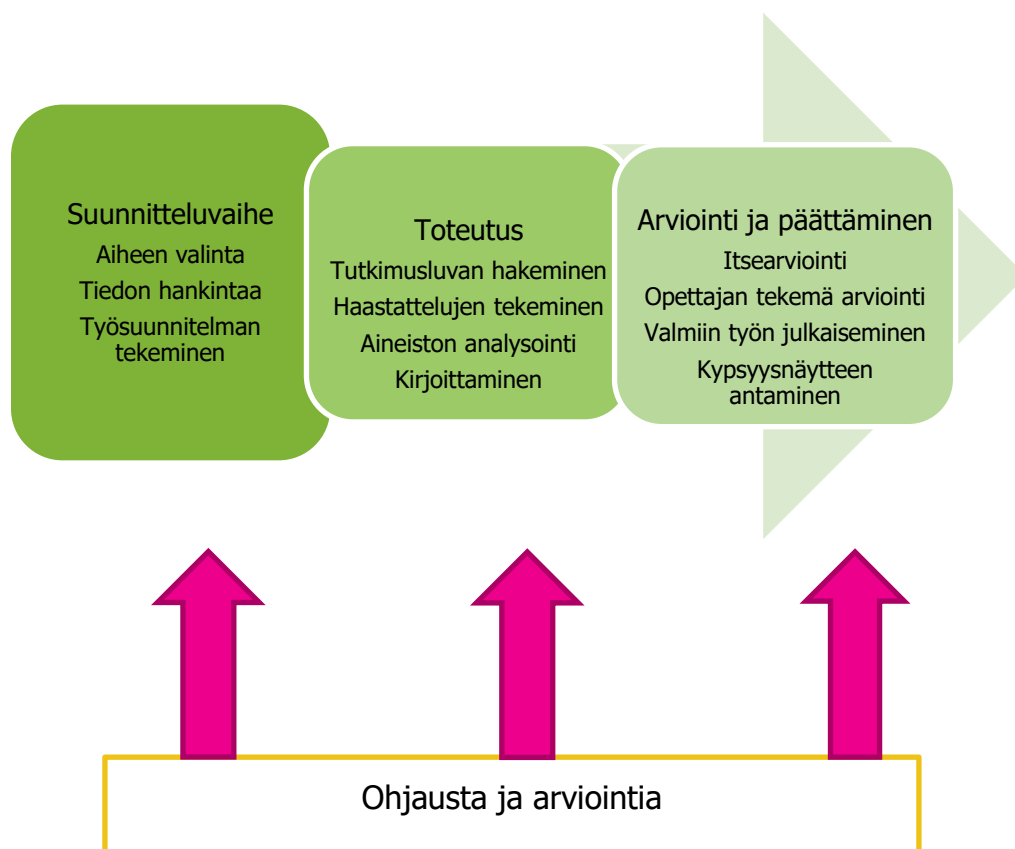
1. Millaista on olla turvapaikanhakijana Suomessa?
2. Millaiset tekijät tukevat turvapaikanhakijoiden selviytymistä uudessa maassa?
3. Millaiset tekijät uhkaavat turvapaikanhakijoiden selviytymistä uudessa maassa?
4. Millaisia toiveita turvapaikanhakijoilla on avun suhteen?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimusongelma määrittää sen, mitä menetelmää tai menetelmiä tutkimuksessa käytetään. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 28.) Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 157.) Tavoitteena on tuoda esiin tutkittavien näkökulma tutkittavaan asiaan. Laadullisessa tutkimuksessa ei luoda varsinaisia hypoteeseja eli ennako-olettamuksia tutkimustuloksista, vaikka eräänlaisin työhypoteesein voidaankin arvailla mitä tuloksia analyysi antaa. Tavoitteena ei ole siis hypoteesien todistaminen vaan ennemminkin näkökulman laajentaminen ja uuden oppiminen. (Eskola ja Suoranta 2008, 16-18; Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa uutta tietoa turvapaikanhakijoiden kokemuksista. Aihetta on aiemmin tutkittu varsin vähän. Laadullinen menetelmä sopii tilanteeseen, jossa ilmiöstä on olemassa aikaisempaa tietoa vain vähän tai ei lainkaan. (Kankkunen ja Vehviläinen- Julkunen 2009, 50.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma voi muuntua koko tutkimusprosessin ajan. Avoin tutkimussuunnitelma korostaa tutkimuksen eri vaiheiden päällekkäisyyttä. (Eskola ja Suoranta 2008, 15-16.) Tutkimus toteutetaan joustavasti ja olosuhteiden vaatiessa suunnitelmaa voidaan muuttaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.) Oheisessa kuviossa kuvaan opinnäytetyön prosessia, jonka eri osat siis ovat limittäisiä ja päällekkäisiä.

Kuvio 1. Laadullinen tutkimusprosessi omassa työssäni

5.2 Tutkimuksessa haastateltavat henkilöt

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään jotakin tapahtumaa syvemmin. Tästä syystä puhutaan otoksen sijasta harkinnanvaraisesta otannasta. Jo muutamaa henkilöä haastatteleamalla voidaan saada tärkeää tietoa. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 59.) Tämän tutkimuksen haastateltavat turvapaikanhakijat valikoituivat tavoitettavuuden ja vapaaehtoisuuden perusteella. Lisäksi kielitaito ja tulkkauksen järjestyminen vaikuttivat tutkittavien valintaan. Alun perin tavoitteena oli haastatella viisi ($n = 5$) henkilöä. Saturaation täydentämiseksi haastatteluja tehtiin kuitenkin kuusi ($n = 6$). Kaikki tutkimukseen osallistuneet turvapaikanhakijat olivat Suonenjoen vastaanottokeskuksen asukkaita.

Saatuani tutkimusluvan (Liite 1) vastaanottokeskuksen apulaisjohtajalta tavoittelin haastateltavia menemällä paikanpäälle vastaanottokeskukseen. Ajoitin ensimmäisen käyntini lounasajan alkuun. Arvioin näin tavoittavani ihmisiä yhteisistä tiloista. Pakkassään vuoksi ihmisiä olikin paikalla sisätiloissa viettämässä aikaa. Aluksi kyselin englantia osaavia henkilöitä, jotta ylipäänsä pääsisin kommunikoimaan heidän kanssaan. Lyhyen ajan kuluessa tavoitin kaksi englantia puhuvaa henkilöä, joille kerroin opinnäytetyöstäni. Tutkimus herätti mielenkiintoa ja englantia osaavat henkilöt kertoivat siitä myös muille turvapaikanhakijoille. Turvapaikanhakijat olivat innostuneita hakemaan kontaktia kanssani, ja haastateltavia olisi ollut helppo saada enemmänkin. Yhteisen kielen puuttuminen vaikeutti kuitenkin kommunikaatiota ja tulkkauksen järjestyminen oli keskeinen asia haastateltavia valikoitaessa. Käytettävissä oli tulkkaus kurdin kielellä. Haastattelin ensimmäiset haastateltavat englanniksi. Loput haastateltavat valikoituivat niin, että joku haastateltavista suositteli aina seuraavaa haastateltavaa. Tästä menetelmästä käytetään nimeä lumipallo-otanta. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 59.)

Kaikki haastateltavat olivat halukkaita osallistumaan tutkimukseen ja iloisia voidessaan olla avuksi. Osa toi esiin myös kärsivänsä tekemisen puutteesta ja osallistuvansa haastatteluun ajan kuluttamiseksi. Haastattelujen nauhoittamiseen kysyttiin lupa. Vain yksi henkilö esitti huolensa siitä, että haastattelumateriaali ei päädy julkiseksi ja näin vaikeuta hänen elämäänsä. Selitettyäni nauhoituksen tarkoituksen hänkin suostui siihen, että haastattelu nauhoitettaisiin.

5.3 Aineiston kerääminen haastatteleamalla

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastatteleamalla. Tämä on käyttökelpoinen menetelmä erityisesti silloin kun halutaan tietää, mitä ihmiset kokevat, tuntevat tai ajattelevat. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 41.) Tässä opinnäytetyössä haastattelu tuntui luonnolliselta valinnalta. Haastateltaessa tulee henkilökohtainen kontakti haastateltavaan. Se tuntui merkittävältä kun kyseessä oli itselle vieras ihmisryhmä. Avoin haastattelu on ikään kuin vapaamuotoinen keskustelu jossa on tietty aihe. Siinä voidaan jatkokysymyksiä muodostaa haastateltavien vastausten perusteella syventäen näin keskustelua. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 45.) Haastattelut kumpusivatkin hiukan eri suuntiin riippuen haastateltavan kokemuksista ja vastauksista.

Haastattelut toteutettiin heti tutkimusluvan (Liite 1) saamisen jälkeen tammikuun 2016 alussa neljä eri päivänä. Haastateltavien kanssa oli sovittu ajat etukäteen. Haastatteluajat sovittiin niin, että ne kävivät mahdollisimman vaivattomasti turvapaikanhakijoiden päivärytmiin. Käytännössä haastattelut toteutettiin iltapäivisin klo 13 - 16 välillä. Näin haastattelut eivät vaikuttaneet heidän ruokailuihin eikä toisaalta olleet liian varhain aamusta. Monet turvapaikanhakijoista kertoivat nukkuvansa pitkään. Turvapaikanhakijoille ei ollut väliä viikonpäivällä, koska päivärytmit olivat aina samanlaiset. Kaikki haastateltavat tulivat paikalle sovittuna aikana.

Yhteen haastatteluun olin varannut aikaa noin tunnin. Haastattelut vaihtelivat lopulta kestoltaan 38 minuutista 59 minuuttiin. Kaksi haastattelua tehtiin englanniksi, jolloin läsnä oli vain tutkija ja haastateltava. Neljä haastattelua toteutui puhelintulkkauksen välityksellä. Tulkkina toimi asioimistulkkausta opiskeleva AMK- opiskelija, jonka toinen kotikieli on kurdi. Yksi haastateltava oli järjestänyt ammattitulkkina toimivan sukulaisensa tulkaamaan haastattelunsa.

Tutkimuslupaa (Liite 1) hakiessani olin selvittänyt, että haastatteluille järjestyy vastaanottokeskuksesta sopiva tila. Tilaan ei ollut erillistä varauskirjaa ja kertaalleen haastattelun aikana oli läpikulkua. Se ei kuitenkaan tuntunut häiritsevän haastattelua, johon keskityttiin hyvin intensiivisesti. Joillakin haastateltavilla oli puhelin päällä ja siihen tuli puheluita, mutta he jättivät ystävällisesti vastaamatta haastattelun aikana.

Olin valmistautunut haastattelutilanteeseen etukäteen miettimällä kysymyksiä, joiden avulla toivoin haastateltavien lähtevän kertomaan elämästään tällä hetkellä täällä Suomessa. Tavoitteena oli pitää kysymykset mahdollisimman avoimina. Lisäksi vahvistin haastateltavaa kertomaan lisää lyhyin kommentein ja nyökkäyksin. Osa haastateltavista oli kuitenkin melko lyhytsanaisia ja jouduin johdattelemaan haastattelua enemmän kuin olisin halunnut.

”Haastattelijaksi ei synnytä, haastattelijaksi opitaan.” (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 68.) Arvioin etukäteen oman ammattitaustani perusteella, että haastattelut olisivat kohtuullisen helppo toteuttaa. Jälkikäteen arvioin haastattelutilanteiden olleen tunnelmaltaan pääosin leppoisia ja ajattelin saavuttaneeni hyvän etukäteisinformoinnin kautta luottamuksellisen ilmapiirin. Huomasin kuitenkin haastattelujen litterointivaiheessa nauhoja kuunnellessani, että olisin voinut esittää paljon lisäkysymyksiä ja koin aineiston jääneen monilta osin vajaaksi nimenomaan huonon haastattelutekniikan vuoksi. Koska osa haastatteluista tehtiin englanniksi ja osa tulkin välityksellä, jäi myös haastateltavien spontaani kertominen lyhyeksi. Joistakin aihepiireistä, kuten uskonnosta, vastaukset olivat erityisen niukkoja ja harkittuja. Arvioin myös kokemattomuuteni tulkin käyttöön vaikuttaneen omaan spontaaniuteeni ja vieneen liikaa huomiota. Alasuutari (2007, 277) kuvaakin haastattelututkimukseen liittyvän useita ongelmien ja yllätysten mahdollisuuksia.

5.4 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tavoitteena on tuottaa hajanaisesta aineistosta selkeää ja näin kasvatavaa aineiston informaatioarvoa. (Eskola ja Suoranta 2003, 137.) Sisällönanalyysin vaiheisiin kuuluvat redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli käsitteellistäminen. Sisällönanalyysi on mahdollista tehdä joko aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti. (Kananen 2008, 94.) Tässä tutkimuksessa analyysi perustui aineistosta nouseviin asioihin.

Tutkimuksen aineisto koostui kuudesta (n=6) haastattelusta. Analyysin ensimmäisenä vaiheena litteroin eli purin haastattelut vastauksien osalta sanatarkasti. Samalla käänsin englanninkieliset haastattelut suoraan suomeksi. Näin välttyin litteroimasta näitä haastatteluja kahteen kertaan. Aineistoa kerätyi yhteensä 38 sivua rivivälillä 1,5 ja kirjasintyypillä Calibri, koko 12 pistettä. Tulostin aineiston paperiversioksi ja kävin tekstiä useaan kertaan läpi merkatun siihen tutkimuskysymysten kannalta keskeisiä asioita. Huomasin tärkeäksi sen, että välillä aineiston jättää ”lepäämään” joiksikin päviksi, jonka jälkeen sitä voi taas tarkastella uusin silmin.

Aineistosta nousi tutkimuskysymysten mukaisesti turvapaikanhakijoiden kokemuksia, selviytymistä tukevia ja selviytymistä uhkaavia tekijöitä sekä toiveita. Alkuperäisilmauksia pelkistämällä (Taulukko 1) ja yhdistämällä muodostin alakategorioita, jotka puolestaan muodostivat yläkategoriaa. Yläkategorioista muodostui tutkimuksen keskeiset tulokset. (Taulukko 2.) Tätä menetelmää kutsutaan induktiiviseksi eli sisältölähtöiseksi analysointimenetelmäksi. (Kananen 2008, 20.) Kuvaan analyysin etenemistä jokaisen keskeisen tuloksen kohdalta erikseen taulukkona. Ohessa on malli analyysin etenemisestä. Loput taulukot ovat luettavissa liitetäulukkoina (Liite 3.)

Taulukko 1. Esimerkki alkuperäisilmauksen pelkistämisestä

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<i>”En tiennyt mitään Suomesta, mutta kuulin muilta että Suomi on hyvä maa.”</i>	Muut kertoivat Suomesta

Taulukko 2. Kategorioiden muodostaminen pelkistetyistä ilmauksista

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Tietoa uutisista Tutustuminen internetissä Muut kertoivat Suomesta Sukulaisilta kyseltiin tietoa	Ennakkotieto Suomesta		
Sukulaisia tai ystäviä Suomessa Turvallisuus Ihmisoikeudet Puhdas luonto Opiskelumahdollisuudet	Perusteita Suomeen tulemiselle	Päätös tulla Suomeen	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Tutkimukseen osallistujien taustatiedot

Haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi turvapaikanhakijaa (n=6). He kaikki olivat kotoisin Irakista. Heistä kaksi edusti arabikulttuuria ja neljä kurdikulttuuria. Haastateltavista kaksi oli naisia. Kaikki turvapaikanhakijat olivat tulleet Suomeen perheensä kanssa noin kolme kuukautta sitten ja asuneet Suomenjoen vastaanottokeskuksessa maahan tulostaan saakka. He olivat kuitenkin lähteneet Irakista jo useita kuukausia ennen Suomeen saapumista. Nuorin haastateltavista oli 18-vuotias ja vanhin oli iältään 59 vuotta.

Haastateltavilla oli hyvin erilainen koulutustausta. Yksi haastateltavista ei ollut käynyt koulua lainkaan, eikä hänellä ollut luku- eikä kirjoitustaitoa. Sen sijaan kolme haastateltavaa oli opiskellut yliopistossa vähintään vuoden. Kahdella haastateltavista oli vähintään yksi ammatti, johon heillä oli ammattitutkinto. Kaksi haastateltavaa oli työskennellyt omassa maassaan ammatissa ilman koulutusta. Myös haastateltavien roolit perheessä olivat erilaiset. Kaksi haastateltavaa oli tullut maahan vanhempiensa kanssa, kun taas neljällä oli itsellään huollettavana useita eri-ikäisiä lapsia.

6.2 Turvapaikanhakijana Suomessa

Turvapaikanhakijat kuvasivat olemistaan Suomessa kolmen seuraavan näkökulman kautta: päätös tulla Suomeen, asuminen vastaanottokeskuksessa ja avun saaminen.

Turvapaikanhakijoiden **päätös Suomeen tulemisesta** syntyi eri lähteistä saatujen ennakkotietojen perusteella ja perusteet Suomen valitsemiselle olivat erilaisia, vaikkakin kaikki turvapaikanhakijat kertoivat halunneensa tulla juuri Suomeen.

Ennakkotiedot Suomesta vaihtelivat. Joillakin oli sukulaisia täällä jo ennestään ja he olivat kertoneet Suomesta positiivisia asioita ja kutsuneet luokseen. Tiedon laadun kannalta näytti olevan merkityksellistä se, olivatko sukulaiset kertoneet oma-aloitteisesti Suomesta haluamia asioita, vai oliko sukulaisilta osattu aktiivisesti kysellä monipuolista tietoa. Pääosa haastateltavista oli tutustunut Suomeen internetin välityksellä ja kertoi pohtineensa päätöstä tänne tulosta pitkään. Joku kertoi tehneensä päätöksen Suomeen tulosta hyvin impulsiivisesti uutisen perusteella.

”Tulin siitä, kun olin siellä Kreikassa, niin näin siellä uutisen, jossa kerrottiin että Suomen Presidentti (tarkoittaa pääministeri Sipilää) antoi oman asuntonsa turvapaikanhakijoille. Se oli hämmäntävää että miten joku semmoinen maan johtaja pystyy antamaan turvapaikanhakijoille, se oli hämmäntävää ja siksi halusin tulla nimenomaan Suomeen.”

Perusteita Suomeen tulemiselle nimettiin useita. Suomen parhaina puolina pidettiin ihmisoikeuksia ja turvallisuutta. Myös suomalaista luontoa ja siisteyttä sekä järjestelmällisyyttä arvostettiin.

Turvapaikanhakijat olivat tietoisia siitä, että Suomessa on hyvät mahdollisuudet opiskelulle ja että se on ilmaista. Monella olikin tavoitteena päästä suorittamaan loppuun kotona aloittamansa opinnot. Turvapaikanhakijat kertoivat yleisten odotusten ja kokemuksiensa olleen melko vastaavia keskenään. Eräs turvapaikanhakija totesi näin:

”Ehkä. Ehkä jokin on erilailla, mutta ei välttämättä. Ehkä se on henkilökohtaista, miten asiat kokee. Pääosin kaikki on kuten olen lukenut.”

Turvapaikanhakijoiden kokemukset **asumisesta vastaanottokeskuksessa** jakautuvat sosiaalisiin tekijöihin, rakenteellisiin tekijöihin ja psyykkisiin tekijöihin. (Liitetaulukot 1 ja 2.)

Sosiaaliset tekijät

Asuinpaikkana vastaanottokeskus kysyi turvapaikanhakijoilta suurta sopeutumiskykyä. Heidän tuli sopeutua suomalaisiin sääntöihin ja toimintatapoihin, mutta samalla elää monista eri maista tulleiden ihmisten kanssa. Ihmiset toteuttivat suomalaisia tapoja ja vastaanottokeskuksen ohjeistuksia eri tavoin ja tämä herätti ristiriitaisia ajatuksia.

”Kun täällä on kaikkia kurdilaisia, arabeja, iraneja, afganeja, kyllähän täällä kaikkea tapahtuu, mutta halutaan olla kaukana niistä.”

Turvapaikanhakijat kuvasivat elämänsä vastaanottokeskuksessa varsin tylsäksi. Tekemistä oli vähän. Monella oli mielessä opinnot ja työllistyminen myöhemmin. Kaikki kaipasivat päiviinsä enemmän sisältöä. Omaehtoista tekemistä oli vaikea keksiä. Toisinaan oli mahdollista osallistua ohjattuun toimintaan ja sitä pidettiin mielekkäänä, erityisesti liikunnallisia toimintoja arvostettiin miesten keskuudessa. Haastatteluissa nousi esiin halukkuus vastata itse ruokailuista. Ruoan valmistaminen nähtiin yhteisenä tekemisenä. Se ei kuitenkaan ollut aina mahdollista. Vastaanottokeskuksessa tarjottiin valmiit ateriat, jotka rytmittivät useimpien päivää.

Useimmat haastateltavat kertoivat tavanneensa hyvin vähän vastaanottokeskuksen ulkopuolisia suomalaisia. Vastaanottokeskuksessa asuminen koettiin suorastaan esteenä tutustumiselle. Epävarmuus paikkakunnalle asettumisesta koettiin myös tutustumisen esteeksi; uusia ystävyysuhteita oli turha luoda, koska ne saattaisi joutua pian jättämään.

”En voi tutustua täällä, koska muutan ehkä toiseen kaupunkiin tulevaisuudessa. Menen ehkä Helsinkiin tai mihin poliisi minut määrää. Jos saisın täältä ystävän, vaikka sinut, en enää näkisi sinua. Silloin kaipaaisin myös sinua.”

Työntekijöiltä saatiin apua arjen pulmissa ja he olivat mukana arjen toiminnoissa. Toisaalta kieliongelmiensä vuoksi keskustelu jäi vähäiseksi. Työntekijät nähtiin kuitenkin ystävällisinä ja auttavaisina.

Rakenteelliset tekijät

Vastaanottokeskuksessa koettiin olevan melko ahdasta. Perheet asuivat samassa huoneessa ja näin omaa tilaa ja rauhaa ei ollut tarjolla. Vastaanottokeskuksen koettiin olevan sijainniltaan syrjässä muusta asutuksesta ja sen vähentävien mahdollisuuksien tavata suomalaisia. Toisaalta vastaanottokeskuksessa oli mahdollista harrastaa sisäliikuntaa ja sitä pidettiin tärkeänä. Asuminen vastaanottokeskuksessa nähtiin fyysisesti turvallisena ja sitä arvostettiin. Turvallisuus oli ollut useimmille yksi kriittinen tekijä Suomeen tulemiselle.

Psyykkiset tekijät

Psyykkisillä tekijöillä näytti olevan keskeinen merkitys sille, kuinka turvapaikanhakijana oleminen koettiin. Haastatellut henkilöt suhtautuivat omaan tilanteeseensa hyvin eri tavoin. Keskeinen elementti positiivisen kokemuksen omaavilla oli halu sopeutua. Turvapaikanhakijat kuvasivat kunnioitusta suomalaisia tapoja kohtaan ja pyrkimystään toimia maan tapojen mukaisesti. He myös ymmärsivät, etteivät he ole ainuita avun hakijoita ja että se aiheuttaa paineita myös auttajille. Halu sopeutua ilmeni jopa oman kulttuurin väheksymisenä ja hylkäämisenä. Toisaalta esiin tuli myös kokemusta epäoikeudenmukaisuudesta liittyen sääntöihin. Sääntöjä saatettiin kritisoida ja kiittää. Joustamattomuus lisäsi tyytymättömyyttä tilanteeseen.

”Muutakin täytyy ottaa huomioon. Ei ole kyse vain minusta.”

”En oikeastaan halua olla heidän kanssaan tekemisissä, heillä on niin paljon ongelmia.”

”Säännöt ovat meille hyvin vaikeita.”

Avun saaminen koettiin pääosin riittäväksi turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ei puhuttu. Onkin oletettavaa, että turvapaikanhakijoiden omassa maassa ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ei ole järjestetty. (Liitetaulukot 3 ja 4.)

Sairausten/ oireiden hoitaminen

Akuutissa tilanteessa avuksi riitti ohjaajien antama särkylääke ja huomiointi tai vakavammassa tilanteessa ensihoidon kutsuminen. Eräs haastateltavista ei pitänyt terveyspalveluita merkityksellisenä itselleen. Joillakin turvapaikanhakijoilla tai heidän perheenjäsenillään oli traumaattisten kokemusten aiheuttamia oireita, jotka vaikuttivat arkeen. Apua näihin oireisiin oli haettu ja saatu vaihtelevasti.

Palvelua ei ole tai siitä ei tiedetä

Haastattelussa kävi ilmi, että keskusteluapua lievempiin ongelmiin ei ollut turvapaikanhakijoille tarjolla tai mahdollisuudesta ei ollut tietoa. Toisaalta puhuminen läheisille koettiin vaikeaksi, koska heitä ei haluttu rasittaa omilla asioilla. Turvapaikanhakijat kokivat olevansa melko yksin raskaampien ajatustensa kanssa.

”Pidän sitten omana tietonani. Kun tiedän että läheiseni olisi vain allapäin siitä kun minä olen allapäin... Ei ole ketään tiettyä (ammatti-) henkilöä jolle voisi puhua.”

6.3 Turvapaikanhakijoiden selviytymistä tukevat tekijät

Haastateltavat kuvasivat selviytymistä tukevia tekijöitä neljän keskeisen kategorian kautta: sosiaalinen kanssakäyminen, luottamus tulevaisuuteen, turvallisuuden tunne sekä uskonto.

Sosiaalinen kanssakäyminen muodostuu neljästä alakategoriasta, jotka ovat auttavat ihmiset, yhteys omaan kulttuuriin, uuden tukiverkoston luominen ja yhdessä tekeminen. (Liitetaulukot 5 ja 6.)

Auttavat ihmiset olivat tärkeitä. Useimmilla turvapaikanhakijoilla oli hyvin vähän tai ei lainkaan kontakteja vastaanottokeskuksen ulkopuolelle. Lähes ainoat kontaktit suomalaisiin ihmisiin olivat vastaanottokeskuksen henkilökunta ja vapaaehtoiset työntekijät. Työntekijöitä kutsuttiin ”punaliivisiksi”, koska heillä oli työasuna Punaisen Ristin punaiset liivit, tunnistamisen helpottamiseksi. Turvapaikanhakijat kokivat hyvin merkityksellisenä sen, että heitä haluttiin auttaa ja heidät kohdattiin ystävällisesti. Useassa haastattelussa tuli esiin nimenomaan inhimillisuus ja toisten huomioon ottaminen. Nämä herättivät myös ihmetystä, koska he kokivat sen isona erona omaan kulttuuriinsa. Avun vastaanottaminen koettiin jossain tilanteessa myös hävettävänä, koska siihen ei ole totuttu. Myös suomalainen tapa keskittyä kuuntelemaan ja selvittää asioita rauhallisesti tuntui heistä erityisen hyvälle ja tärkeälle.

”Kerran sairastuin kahdelta yöllä ja ambulanssi tuli hakemaan minua. Ensihoito otti minulta kengät pois jalasta. Se oli minulle häpeä että miten hän teki minulle sen kaiken. Minua on kohdeltu niin hyvin.”

”Suomalaiset ovat hyvin, hyvin rauhallisia ja kuuntelevat mitä toisella on sanottavaa. Jos vaikka tarvitset apua tai kun vaikka sairastut, saat apua.”

Yhteys omaan kulttuuriin näytti olevan joillekin turvapaikanhakijoille hyvin merkityksellinen asia. Tässä pienessä haastateltavien määrässä erityisesti kurdit nostivat sen tärkeäksi asiaksi. He tutustuivat helpoimmin samasta kulttuurista oleviin ihmisiin. Toisista kulttuureista oleviin tutustuminen

koettiin hankalaksi. Omaa kulttuuria vaalittiin ystävyys-suhteissa ja myös tuttua ruokaa nauttimalla ystävien kesken.

”Olen tutustunut kurdilaisiin perheisiin. Joskus me kokataan ja syödään...jutellaan elämästä.”

Kotimaahan pidettiin yhteyttä puhelimitse silloin kun se oli mahdollista. Läheisten kuulumisten kuuleminen oli tärkeää ja heistä kannettiin huolta. Joillakin oli toive siitä, että myös läheiset tulisivat Suomeen. Osa seurasi kotimaan tilannetta internetin kautta. Yhdessä haastattelussa tuli esille, että yhteydet kotimaahan olivat hyvin vähäiset ja yhteydenpidon merkitystä mitätöitiin.

Uuden tukiverkoston luominen nähtiin tärkeänä. Useat haastateltavat toivat esiin ystävyystyönsä uusiin ihmisiin. Kun kurdit toivat esiin tutustuvansa helpoimmin oman kulttuurin edustajiin, arabit puolestaan verkostoituivat kulttuurista riippumatta. Tähän vaikutti myös englannin kielen taito. Tukiverkostoa käytettiin käytännön ongelmissa auttamiseen sekä ajan viettämiseen. Myös uuteen kulttuuriin tutustumista arvostettiin. Eräällä haastateltavalla oli ollut mahdollisuus tutustua suomalaisiin vastaanottokeskuksen ulkopuolella ja hän oli hyvin iloinen siitä. Toisaalta hän pelkäsi sen aiheuttavan kateutta ja siksi hän halusi salata sen toisilta turvapaikanhakijoilta.

”Olen varma että voin löytää perheeni internetin ja irakilaisten, syyrialaistaisten ja turkkilaisten ystäväni avulla.”

”Nyt minulla on kaksi suomalaista ystäväperhettä. Sain nähdä suomalaisen joulun. En kerro muille missä olin... Haluan pitää tämän salassa.”

Haastattelujen perusteella yhteys toisiin toiminnan kautta syntyi helpommin myös eri kulttuurien välillä. Vaikka yhteistä tekemistä koettiin olevan hyvin vähän, toiminta kokosi ihmisiä yhteen kulttuurista riippumatta. Esimerkiksi liikunta, erityisesti pallopelit koettiin mielekkäänä yhdessä olemisen muotona. Myös vastaanottokeskuksessa tehtävät pienet askareet olivat mielekkäitä tapoja olla toisten kanssa tekemisissä. Vapaaehtoinen toisten auttaminen oli eräälle haastateltavalle tärkeä tapa olla yhteydessä toisiin ja kuluttaa aikaa.

”Kun käsketään siivoamaan osallistun aina ... Kuljeskelen edestakaisin... olen aina valmis auttamaan muita.”

Luottamus tulevaisuuteen muodostuu kolmesta eri alakategoriasta: toivon ylläpitäminen, tulevaisuuden suunnitelmat ja toiveet sekä halu sopeutua. (Liitetaulukot 7 ja 8.)

Toivon ylläpitämisessä hyödynnettiin positiivista ajattelua. Kaikissa haastatteluissa tuli esiin joko se että haastateltavat tiedostamattaan ajattelivat positiivisesti tulevaisuudesta, tai pyrkivät tietoisesti

kääntämään epävarmatkin asiat mahdollisuudeksi ja välttämään negatiivisia ajatuksia. Joissakin haastatteluissa tuli myös ilmi, että epävarmuutta tulevaisuudessa välteltiin ajattelemasta lainkaan.

”Olemme puhuneet tulevaisuudesta positiivisesti muutaman kerran...minun on pakko puhua niin.”

”--kun miettii että kyllähän mä pystyisin siihen niin kyllähän sitten voikin päästä ja jaksaa yrittää.”

”Aina kun tapahtuu jotain huonoa, niin siitä seuraa jotain hyvää aina. Niin se menee.”

Tulevaisuuden suunnitelmat ja toiveet edistivät luottamusta tulevaisuuteen. Useimmilla turvapaikanhakijoilla oli jo ajatuksia ja suunnitelmia tulevaisuuteen sen jälkeen kun he ovat saaneet oleskeluluvan Suomeen. Vaikka odottaminen tuntui monesta pitkältä ja turhauttavalta, suunnitelmat tulevaisuudessa auttoivat heitä jaksamaan odottamista. Kaikilla oli ensimmäisenä tavoitteena saada oma pysyvä koti. He pitivät sitä tärkeimpänä asiana oleskeluluvan jälkeen. Sen jälkeen olisi mahdollista alkaa rakentamaan muuta elämää pysyväälle kotipaikkakunnalla. Kielen oppiminen, opiskelu, työelämä ja harrastuksissa eteneminen olivat tärkeitä asioita. Turvapaikanhakijat uskoivat myös oman pysyvän kodin mahdollistavan paremmin tutustumisen suomalaisiin ja näin auttavan heitä juurtumaan Suomeen.

”Oman kodin. Silloin voin saada suomalaisia ystäviä ja ja alan myös pitää suomalaisista. Voin oppia heiltä monenlaista ja he opettavat minulle kaikenlaista Suomesta. Voisin jatkaa opiskelua yliopistossa. Haluaisin saattaa opintoni loppuun. En halua heittää vuosien opintojani hukkaan.”

Halu sopeutua nähtiin keskeisenä asiana. Eräs turvapaikanhakija kuvasi tärkeäksi sen, että tullessaan vieraaseen maahan pitää olla valmis tottumaan maan tapoihin. Se helpottaa hänen mukaansa asioiden sujumista. Myös kärsivällisyys ja toisten huomioon ottaminen ovat tärkeitä asioita. Esiin tuli myös halu oppia uutta poimimalla hyviä tapoja itselleen. Halu sopeutua toi uskoa oman paikan löytymiseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

”Olen yrittänyt poimia kaikki hyvät tavat itselleni. Täällä Suomessa olen oppinut kuuntelemaan.”

”Jokaisessa maassa on omat tavat joiden mukaan eletään. Että esimerkiksi Irakissa on normaalia heittää roskat kadulle tai sylkeä maahan. Täällä Suomessa ei sellaista tehdä. Jokaiselle on omat paikkansa.”

Erään haastateltavan taholta tulikin esiin epäily siitä, että kun paljon turvapaikanhakijoita on lähtenyt maasta, he eivät ole hyväksyneet sitä, miten Suomessa ollaan. Suomalaisista tavoista olisi hyvä saada tietoa jo ennen kuin tulee maahan.

Kaikki turvapaikanhakijat pitivät suomen kielen oppimista hyvin tärkeänä. Kaikki olisivat toivoneet että suomen kieltä opetettaisiin säännöllisemmin jo heti alkuvaiheessa vastaanottokeskuksessa. Nyt he kokivat muutaman viikottaisen tunnin olevan liian vähäistä oppimisen kannalta.

”Se on kieli, mikä pitää oppia.”

”Haluaisin että joku opettaisi suomen kieltä.”

Turvallisuuden tunne muodostuu fyysisestä ja psyykkisestä turvallisuudesta. Jaottelu ei ollut yksinkertaisimmillaankaan helppo. Esimerkiksi ihmisoikeudet voi olla täällä Suomessa psyykkistä turvaa antava tekijä, kun taas turvapaikanhakijoiden kotimaassa ihmisoikeuksien puute voi olla hyvinkin konkreettinen uhka fyysiselle turvallisuudelle. Koska kyse on nimenomaan turvapaikanhakijoiden kokemuksista, liitin ihmisoikeudet fyysisen turvallisuuden alle. (Liitetaulukot 9 ja 10.)

Fyysinen turvallisuus oli turvapaikanhakijoiden keskuudessa hyvin tärkeä. Ihmisoikeudet nostettiin esiin useaan kertaan. Ne liitettiin ihmisten väliseen tasa-arvoon sekä sukupuolien välillä, että eri kulttuuristen ryhmittymien välillä. Ihmisoikeuksia ei pidetty millään tapaa itsestäänselvyytenä, vaan niitä arvostettiin kovasti. Ihmisoikeuksien tuomaa turvaa pidettiin jopa yhtenä kriteerinä, jonka perusteella Suomi valikoitui uudeksi asuinpaikaksi. Sääntöjä pidettiin sekä hyvänä että huonona asiana. Eri henkilöt ymmärsivät sääntöjen merkityksen eri tavoin. Pääosin sääntöjä kuitenkin pidettiin tärkeinä, ja erityisesti niitä arvostettiin siksi, että niillä pyrittiin takaamaan rauhallista ympäristöä.

”Kun miettii mitä koko ikäni aikana on ollut pommiuhkia, pommeja, terroristeja ja näitä päänleikkaajia ja kun miettii että internetissä näitä videoita leviää ympäriinsä, kun miettii että tällaista tapahtuu omassa kotimaassa...”

”Kun on turvallisuuden tunne, että on nukkuessaan turvassa.”

”Täällä (Suomessa) on toimivat säännöt. On myös niin hiljaista ja rauhallista. Tämä toimiva systeemi on se mitä kaipaan.”

Psyykinen turvallisuudentunne lisääntyi fyysisen turvallisuuden ja rauhallisen ympäristön myötä. Erityisesti traumaattisia kokemuksia kokeneet ovat hyvin herkkiä levottomalle ympäristölle. Kaikki turvapaikanhakijat kokivat tullessa kohdelluksi henkilökunnan taholta hyvin ja inhimillisesti, kunnioittavasti. Hyvän kohtelun voidaan ajatella lisäävän omanarvontuntoa ja turvallisuuden tunnetta. Kuuntelemisen merkitys tuli esiin monessa eri haastattelussa ja useassa eri vaiheessa. Merkityksellisenä koettiin erityisesti se, että kommunikaatiovaikeuksista huolimatta pyrittiin selvittämään asioita

ja avun saamisen saattoi luottaa. Arvostusta sai myös suomalainen tapa pitää kiinni sovituista asioista. Sen voi katsoa olevan myös psyykkistä turvallisuuden tunnetta lisäävä tekijä.

”Koulussa poikani on toisten lasten kanssa, hän voi hyvin ja leikkii iloisesti. Kun palaamme tänne, ongelmat alkavat. Arabilapsilla ei ole sääntöjä, he huutavat ja mellastavat, se on raskasta... hän (poikani) on hyvin hermostunut.”

”Kun täällä jotain luvataan, se pitää.”

Uskonto toi turvapaikanhakijalle toivoa, lohtua ja hyvää oloa. (Liitetaulukot 11 ja 12.) Jotkut turvapaikanhakijat kokivat olevansa tilanteessa, etteivät voi luottaa toiselta ihmiseltä saamaansa apuun elämänsä tärkeimmässä kysymyksessä, turvapaikan saamisessa. Tällöin rukoileminen koettiin ainoana toivoa tuovana tekijänä.

”Voin vain odottaa ja rukoilla.”

Uskonnolla oli tärkeä rooli lohdun antajana. Ahdistavien ajatusten ja tulevaisuuteen liittyvän epävarmuuden jakaminen ystäville ja perheelle koettiin vaikeana. Heitä haluttiin suojata ikäviltä ajatuksilta ja siksi pitää ne itsellään. Tässä tilanteessa koettiin rukoilemisen olevan ainut keino helpottaa omaa oloa.

”Rukoileminen auttaa, mikään muu ei auta.”

Jotkut turvapaikanhakijat toivat esiin suhtautuvansa uskoon hyvin joustavasti. He korotivat uskonnon merkitystä hyvän olon tuojana. Vaikka he kaikki olivat muslimeja, he toteuttivat uskontoa itselleen sopivin tavoin. Eräs koki että islaminusko ei ollut hänelle tärkeä, vaan poimi itselleen arvoja esimerkiksi buddhalaisuudesta. Toinen kertoi ottavansa islaminuskosta ne hyvät puolet, jotka sopivat hänelle. Kaikki halusivat jossain määrin uskoa johonkin itseään suurempaan, mutta niin että se toisi hyvää oloa enemmän kuin hankaluutta.

”Rukoukset, esimerkiksi (tuovat hyvää oloa).”

6.4 Turvapaikanhakijoiden selviytymistä uhkaavat tekijät

Turvapaikanhakijoiden selviytymistä uhkaavat tekijät muodostivat viisi eri kategoriaa: kielitaitoon liittyvät tekijät, oman paikan puute uudessa kulttuurissa, aktiviteettien puute, oman hallinnan tunteen puuttuminen sekä stressin kokeminen.

Kielitaitoon liittyvät tekijät muodostuvat neljästä eri alakategoriasta. Ne ovat kielitaidon puute kanssakäymisen esteenä, uskallus käyttää kieltä, kielen oppimisen merkitys ja vaihtoehtoiset tavat kommunikoida. (Liitetaulukot 13 ja 14.)

Kaikki turvapaikanhakijat nostivat kielitaidon puutteen keskeiseksi kanssakäymisen esteeksi. Osa heistä puhui englantia ainakin auttavasti ja se tuntui helpottavan päivittäistä selviytymistä. Toisaalta vain äidinkieltään puhuvat kokivat hankalaksi sen, että mitään yhteistä kieltä ei ollut henkilökunnan kanssa. Tulkkauksen järjestäminen koettiin ongelmaksi. Erityisen hankalia olivat tilanteet, jolloin tarvittiin apua terveysongelmiin. Avuksi kutsuttiin toinen turvapaikanhakija, joka edes auttavasti kykeni selvittämään asiaa. Yhteisen kielen puuttuminen vaikutti paitsi asiointiin henkilökunnan kanssa, myös tutustumiseen toisiin turvapaikanhakijoihin. Kulttuurien välisiä eroja oli vaikea ymmärtää kun ei ollut yhteistä kieltä. Asiointi vastaanottokeskuksen ulkopuolella on myös vaikeampaa silloin, kun ei ole kielitaitoa ja kulttuurin tavat ovat outoja.

”Kun haluaa puhua englantia, se kenelle puhuis, ei osaa englantia.”

”Ei ole aina yhteisymmärrystä. On pyydetty kurdilaista tulkkia.”

Joillakin turvapaikanhakijoilla oli jo hallussa joitakin suomalaisia fraaseja ja pieni sanavarasto. Heiltä puuttui kuitenkin uskallus niiden käyttämiseen asioidessaan vastaanottokeskuksen ulkopuolella. Eri-tyisesti jos heillä oli jo käytettävissä vahvempi kieli kommunikointiin, oli vaikeampaa alkaa käyttämään opittua suomen sanastoa.

”En kuitenkaan käytä suomen kieltä asioidessani kaupassa. Joka päivä päätän jättää englannin käyttämisen, mutta en osaa.”

Turvapaikanhakijat joutuvat etsimään vaihtoehtoisia tapoja kommunikoida. Tavoitteena on että turvapaikanhakijoilla olisi mahdollisuus tulkin käyttöön asioiden hoitamisen helpottamiseksi. Aina tulkkausta ei kuitenkaan järjesty. Koska vastaanottokeskuksessa asuu useita eri kansallisuuksia ja kulttuureja edustavia ihmisiä, myös kielten kirjo on moninainen. Silloin joudutaan käyttämään luovia tapoja kommunikoida, kuten elekieltä. Elekielellä on helppo selittää konkreettisia asioita, mutta esimerkiksi sosiaalisten ja turvapaikkaprosessiin liittyvien asioiden hoitaminen vain elekielen avulla on mahdotonta.

”Meillä ei ole tulkkia, mutta mieheni osaa sen verran englantia että hän pystyy selittämään. Myös elekielellä kommunikoidaan.”

Oman paikan puute uudessa kulttuurissa kuvaa niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, ettei henkilö tunne kuuluvansa joukkoon tai ryhmään. Tässä tutkimuksessa nämä tekijät jakaantuivat vielä neljään eri luokkaan: koti-ikävä, erilaisuuden tunne, vetäytyminen ja syrjintä. (Liitetaulukot 15 ja 16.)

Koti-ikävä oli tavallista turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Turvapaikanhakijat ovat joutuneet jättämään kotimaansa ja sukulaisensa. Ikävä nousi esiin eri muodoissa ja jopa niin, että ikävä kiellettiin kokonaan. Toiset kertoivat ikävöivänsä kotimaahan jääneitä perheenjäseniä. Heihin ei välttämättä

saatu yhteyttä ja ikävään kietoutui huoli. Toisaalta esiin nousi kaipuu kotiseutua ja tuttuutta kohtaan. Vaikeuksia kohdatessa moni toi esiin, että tekisi mieli palata kotiin.

”Olen itse päättänyt että lähdin sieltä tänne. Kyse on minun elämästäni. Olemme harvoin yhteyksissä. Vain pari kertaa olemme nyt olleet... Oikeastaan en kaipaa yhtään mitään sieltä.”

”—tuntuu että haluaisi pois täältä, omaan kotiin Irakiin.”

Useat turvapaikanhakijat kokivat erilaisuuden tunnetta. Vastaanottokeskuksessa asuvat turvapaikanhakijat olivat useaa eri kansallisuutta. Kulttuuriset ja kielelliset erot jakoivat heitä vastaanottokeskuksen sisällä. Jotkut kokivat myös ikänsä puolesta olevansa eri asemassa tai erilaisia kuin muut. Joskus omaa kulttuuria edustavia saatettiin välttää, koska heihin liitettiin negatiivisia piirteitä, joita ei haluttu liittää itsen. Turvapaikanhakijat kokivat asumisen vastaanottokeskuksessa jo sinällään olevan erottava tekijä suhteessa suomalaisiin ja vaikuttavan heidän arkeensa monin tavoin, vaikeuttaen esimerkiksi suomalaisiin tutustumista.

”En ole juuri tutustunut toisiin. Olen kurdi ja täällä on paljon arabeja ja afgaaneja.”

”En näe suomalaisia, kukaan ei tule tänne.”

Erilaisuuden tunne näytti olevan yksi syy siihen, että kanssakäymisestä toisten kanssa vetäytyttiin. Koettiin ettei toisten kanssa ollut yhteistä kieltä tai muita yhdistäviä tekijöitä. Siksi valittiin mieluummin omaan rauhaan vetäytyminen. Koettiin myös, että koska tiiviisti asuessa vastaanottokeskuksessa tapahtui monenlaista, haluttiin pysyä näistä tapahtumista erossa.

”Mutta kun täällä on kaikki kurdilaisia, arabeja, iraneja, afgaaneja, kyllähän täällä kaikkea tapahtuu mutta me halutaan olla kaukana niistä.”

Liikkuessaan vastaanottokeskuksen ulkopuolella joku turvapaikanhakijoista oli kokenut syrijintää. Hän oli havainnut naureskelua ja pahan puhumista itsestään ja muista turvapaikanhakijoista. Syrjintään ja pahan puhumiseen suhtauduttiin kärsivällisesti ja yritettiin jopa ymmärtää sitä.

”Silloin kun käydään kaupassa niin jotkut nuoret ja jotkut juopotkin, niin huomaa että ne haukkuvat meitä.”

”Meidän pitää kestää. Kyllä me kestämmme. Kun me olemme tulleet tänne teidän maahanne.”

Turvapaikanhakijat kokivat **aktiiviteettien puutteen** olevan selviytymistä uhkaava tekijä. Tämä yläkategoria muodostui toimetttömyyden ja mielekkään tekemisen vähäisyyden alakategorioista. (Liitetaulukot 17 ja 18.)

Arki muodostuu lähinnä ruokailujen ympärille. Tekemisen puute, toimetttömyys koettiin ongelmaksi. Päivät kulkivat rutiininomaisesti ilman kohokohtia. Nukkuminen ja syöminen olivat tärkeimpiä ajan kuluttamisen muotoja. Omatoiminen tekemisen keksiminen oli vaikeaa. Jotkut hakeutuivat toisten seuraan istuskelemaan ja viettämään aikaansa, tai vain kuljeskelivat ympäriinsä. Varsinaisesta seurustelusta ei voida puhua, koska yhteistä kieltä seurusteluun ei ollut. Joku hyödynsi vapaa-aikaansa opiskelemalla internetin välityksellä.

”Täällä ne rutiinit vain toistuu ja syödään ja istutaan.”

”Nukkumista, kokkaamista ja syömistä. Sitä se on.”

Mielekkästä tekemistä koettiin olevan hyvin vähän. Vastaanottokeskuksessa asuu hyvin eri-ikäisiä ihmisiä, vauvoista leikki- ja kouluikäisiin lapsiin, sekä nuoria ja aikuisia. Eri ryhmille järjestetään jotakin ryhmätoimintaa, mutta säännöllistä tekemistä aikuisille ei ole. Harrastusmahdollisuudet olivat rajalliset esimerkiksi liikunnan suhteen. Toiveita oli myös musiikin harrastamisesta. Joitakin kertoja oli ollut mahdollista saada henkilökohtaista ohjausta esimerkiksi kitaran soittoon ja se oli ollut mieleistä. Toiveena oli, että omaa ohjausta voisi saada enemmän. Opiskeluun olisi haluttu mahdollisuuksia enemmän. Erityisesti suomen kielen opiskelu nähtiin mielekkäänä, mutta kouluun lähteminen muutoinkin olisi koettu tärkeäksi myös peruskouluiän ohittaneiden nuorten keskuudessa. Arjen rutiinista poikkeaminen nostettiin kohokohdaksi ja siitä puhuttiin mielellään.

”Kun vaan voisi toteuttaa sen mitä ihmiset haluaa tehdä täällä, niitä juttuja mitä ihmiset haluaa tehdä.”

”Meillä oli täällä lokakuussa juhlat. Opetimme lapsille suomalaisia lauluja ja he esiintyivät juhlissa. Lapsille se oli tärkeää. Myös paikallislehti oli tekemässä haastattelun ja jutun täältä.”

Oman hallinnan tunteen puuttuminen muodostui neljästä alakategoriasta: ruokailu, oman tilan puuttuminen, kulttuurien väliset erot reagoida eri tilanteissa ja tulevaisuuden ennakoimattomuus. (Liitetaulukot 19 ja 20.) Eläminen vastaanottokeskuksessa vaatii joustavuutta. Monien kansallisuuksien yhteen sopeutuminen ei ole ongelmaton. Samalla odotetaan sopeutumista suomalaisiin vieraiisiin tapoihin. Monet kokivatkin vaikeaksi sen, ettei kyenneet itse vaikuttamaan elämäänsä.

Ruokailu oli keskeinen turvapaikanhakijoiden elämää rytmittävä tekijä. Suonenjoen vastaanottokeskuksessa oli pääsääntöisesti tarjolla valmis ruoka. Koska ruokailu oli järjestetty, vastaanottorahan määrä oli hiukan pienempi kuin niissä vastaanottokeskuksissa joissa ruokailu tuli järjestää itse. Suomalainen ruoka koettiin vieraaksi ja eikä se maistunut kaikille. Toisaalta rahaa ruoan ostamiseen ei

juuri ole. Ruokailuun liittyi myös sääntöjä, jotka koettiin epäoikeudenmukaisiksi kulttuuristen erojen vuoksi.

”Ruoka on hyvin erilaista meidän ruokaamme Irakissa, Syyriassa tai Turkissa. En pidä ruoasta. Kun ostan ruokaa marketista, raha ei riitä ruokaan. Saan rahalla ruokaa 15 - 20 päiväksi kuukaudesta. Sen jälkeen olen vain nälkäinen.”

”Meillä on kanssa se että kun me syödään todella paljon ja te syötte vähän, niin sekin tekee siitä että ootte ihan ihmeissänne että miten me syödään niin paljon. Ja sitten on vielä se että kun mä en oo syönyt mitään porkkanakeittoa tai mitään keittoa missä on porkkanaa, niin se on minusta outoa.”

Oman tilan puuttuminen vaikutti elämään päivittäin, koska vastaanottokeskuksessa asutaan melko ahtaasti. Yhdellä perheellä on käytössä yksi huone. Oma tilaa ei siis ole edes omassa huoneessa. Esimerkiksi lukeminen tai opiskelu on vaikeaa silloin kun samassa huoneessa asuu monta ihmistä.

”Me asumme vaimoni , minä ja 4 lasta yhdessä huoneessa.”

Kulttuurien väliset erot reagoida eri tilanteissa näkyivät vastaanottokeskuksen arjessa. Kulttuuriset erot ihmisten toimitatavoissa herättivät hämmennystä ja suoranaista pelkoa. Osa haastatelluista välitti tilanteita joissa kokoontui eri kansallisuuksia eikä tilanne ollut hallittavissa.

”Me ei uskalleta tulla ulos huoneesta... esimerkiksi kun joku tulee kipeäksi, porukat menee siihen ympärille ja tekee siitä kunnan kaaoksen.”

Turvapaikanhakija tulevaisuuden ennakoimattomuus vaikuttaa hallinnan tunteeseen. Turvapaikanhakijat olivat täysin epätietoisia siitä, kuinka kauan joutuvat turvapaikkapäätöstä odottamaan tai saavatko lupaa jäädä Suomeen. Oli myös mahdollista, että joutuvat vaihtamaan paikkakuntaa. Heillä ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa työllistymiseen tai kouluttautumiseen ennen kuin oleskelulupa on myönnetty.

Stressin kokeminen oli yleistä turvapaikanhakijoiden keskuudessa. Stressin kokemisen yläkategoria muodostui neljästä alakategoriasta. (Liitetaulukot 21 ja 22.) Stressiin liittyviä ilmauksia ja tekijöitä ilmeni runsaasti. Se kertonee siitä, että turvapaikanhakijat elävät monenlaisten paineiden alla. Toisaalta heillä tuntui olevan myös joitakin keinoja, tietoisia ja tiedostamattomia, joilla he hallitsivat stressitasoaan.

Stressin aiheuttamia oireita esiintyi useita. Lähes kaikki kuvasivat mielialan mataluutta tai huolestuneisuutta. Univaikeuksia kuvasi myös moni haastateltavista. Yleisesti stressaavat ajatukset pyrkivät mieleen juuri iltaisin nukkumaan mennessä vaikeuttaen nukahtamista. Sen sijaan painajaiset liittyivät traumaattisiin kokemuksiin. Myös toistuvia päänsärkyjä kuvattiin esiintyvän.

"Toisinaan minulla on päänsärkyjä. "

Stressiin liittyviä tunteita, kuten katumusta ja syyllisyyttä haastateltavat toivat myös esille. Suomeen tuloa kaduttiin tilanteissa, joissa stressitaso nousi korkealle ja koettiin, ettei ollut mahdollisuutta vaikuttaa asioihin. Erityisesti ensimmäisten viikkojen aikana sopeutuminen vastaanottokeskuksen arkeen oli haasteellista ja vierasta. Syyllisyys nousi esille voimakkaana silloin, kun koettiin että Suomeen tulo sinällään tai matkaan liittyvien vaikeuksien vuoksi oli aiheuttanut haittaa perheenjäsenille.

"Ensin kun tultiin tänne, olin tosi allapäin ja masentunut kun mietin minkä takia me tultiin tähän paikkaan ja päädyttiin tänne, ja mietin takasin menoa."

"Mietin miksi halusin tulla tänne, aiheutin poikani itkut. Mutta halusin peheelleni tulevaisuuden, omassa maassani sitä ei ole. Matkustimme pitkän matkan ja se vei pitkään. Tein sen lasteni takia. Kun poikani itkee, minäkin itken."

Stressistä selviytymisen keinoja oli käytössä melko vähän. Tavallinen tapa koettaa hallita stressiä oli nukkuminen. Mikäli psyykkisiä paineita oli runsaasti, saatettiin viettää koko päivä nukkuen. Stressaavien ajatusten jakamiseen toisen kanssa suhtauduttiin varauksella. Omilla raskailla ajatuksilla ei hattu rasittaa toisia ja näin lisätä toisten stressitasoa. Toisaalta puhuminen saatettiin kuitenkin kokea helpottavaksi. Stressin kokeminen saatettiin myös kieltää kokonaan ja näin luoda kuvaa siitä että kaikki on hyvin. Useimmiten katsottiin siis parhaimmaksi selvitä yksin pahasta olost.

"Silloin kun on allapäin tai masentunut, sinä päivänä haluan vain nukkua, enkä herää."

Lähes kaikki nimetyt stressiä aiheuttavat tekijät liittyivät jollain tapaa turvapaikkaprosessiin. Yleisin stressin aiheuttaja oli oleskeluluvan pitkä odottaminen. Tulevaisuutta ei voi suunnitella niin kauan, kuin on epävarmuus siitä voiko jäädä Suomeen. Myös epä tietoisuus odotusajan pituudesta koettiin hankalaksi. Mitä pidempään odotusta oli kestänyt, sitä enemmän se stressasi. Turvapaikanhakijat pitivät yhteyttä toisilla paikkakunnilla oleviin tuttaviiinsa ja vertasivat oman turvapaikkaprosessinsa etenemistä heihin. Pelko kotimaahan palauttamisesta oli usein mielessä. Siihen liittyi pelko omasta ja läheisten turvallisuudesta. Kotimaahan jääneiden omaisten tilanteesta kannettiin myös huolta ja uutisia sekä huhuja kotimaasta kuunneltiin tarkasti.

"Meillä ei ole vielä kukaan ollut (viranomaisten) haastattelua. Ystävämme tuli Suomeen toista kautta meidän jälkeemme ja heillä oli jo haastattelut. Luulen että joku on saanut oleskeluluvankin. En ole kuitenkaan varma."

"Tässä vaiheessa ei tiedä mitä tuleman pitää ja mitä meille käy. Et miten asiat etenevät. Nuo asiat stressaa."

6.5 Turvapaikanhakijoiden toiveita avun suhteen

Kaikki turvapaikanhakijat kertoivat ainoaksi toiveekseen pysyvän oleskeluluvan ja sen myötä pysyvän kodin saamisen. He arvioivat muiden ongelmiansa ratkeavan näiden avulla.

”Sitten kun kun pääsee vastaanottokeskuksesta omaan asuntoon ja saa hyväksytyt oleskeluluvan, sitten elämä on hyvää, sitten ei ole mitään valittamista.”

Turvapaikanhakijat olivat pääosin hyvin tyytyväisiä saamaansa apuun ja kohteluun vastaanottokeskuksessa. Perustarpeiden tyydyttäminen eli turvallisuus ja ruoka ja asunto olivat heille tärkeitä. Heillä ei ollut ehdotuksia tai tietoaakaan siitä, millaisia auttamiskeinoja voisi olla. Omassa kotimaassaan he eivät olleet tottuneet siihen, että ulkopuolelta tarjottiin apua ja tukea, ja se tuntui heistä vieraalta ja jopa hävettävältä. Konkreettinen arjen apu ja huomiointi tuntui heistä hyvältä ja nosti erityisesti naisten itsetuntoa.

”Sinun pitää itse tehdä jotain hyvää, tai tehdä elämästä parempaa.”

”Yksi työntekijä kysyi, miksi sinulla on sandaalit jalassa. Sanoin että minulla ei oikeastaan ole kunnon kenkiä. Hän vei minut yhteen huoneeseen jossa oli paljon vaatteita ja antoi minulle kaksi kassillista vaatteita, jotka sain itse valita. Jos nainen muutenkin tarvitsee jotakin he ovat ensimmäisenä saamassa apua.”

7 POHDINTA

7.1 Tutkimuksen eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelua

Tutkimuksen eettisyyteen liittyvät kysymykset

Eettisiä kysymyksiä joudutaan pohtimaan koko tutkimusprosessin ajan kaikissa sen vaiheissa. (Kananen 2008, 133.) Tutkijan ensimmäinen eettinen ratkaisu on jo tutkimusaiheen valinta (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 129), jota tehtäessä tulisi kiinnittää huomiota tutkimuksen tulosten hyödynnettävyyteen. (Kananen 2008, 133.) Tälle tutkimusaiheelle löytyy eettinen perusta aiheen ajankohtaisuudesta ja aidosta tiedon tarpeesta. Aihe on kuitenkin haastateltaville henkilökohtainen ja ehkä myös arka. Tutkimus kohdistuu turvapaikanhakijoihin, jotka elävät vaikeassa elämäntilanteessa. Heillä jatkuu edelleen epävarmuus turvapaikan saamisesta, joten voidaan olettaa, että tilanne on heille raskas. Lähtökohtana tutkimuksessa tuleekin olla ihmisarvon kunnioittaminen. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.)

Tutkimuksen suorittamiseen tarvitaan aina asianmukainen tutkimuslupa. (Eskola ja Suoranta 2008, 52.) Tähän tutkimukseen hain tutkimusluvan (Liite 1) SPR:n Suonenjoen vastaanottokeskuksen apulaisjohtajalta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että tutkimukseen osallistujat ovat perehtyneitä tutkimuksen tarkoitukseen ja sisältöön sekä osallistuvat siihen vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.) Tässä tutkimuksessa myös vastaanottokeskuksen apulaisjohtaja korosti osallistujien vapaaehtoisuuden tärkeyttä ja asiasta keskusteltiin ennen luvan saantia. Toin osallistujille esille, että osallistuminen tähän tutkimukseen on vapaaehtoista ja pyrin antamaan heille riittävästi informaatiota tutkimuksen tarkoituksesta. Näin haastateltavilla oli mahdollisuus arvioida halukkuutensa osallistua tutkimukseen. Tein ja annoin turvapaikanhakijoille etukäteen lyhyen kirjallisen tiedotteen, joka oli suomeksi ja englanniksi. (Liite 2.) Mikäli henkilöllä ei ollut englannin kielen taitoa, apuna informaation tulkkauksessa käytin toista turvapaikanhakijaa tai vastaanottokeskuksen ohjaajaa. Informaatiota toistettiin useaan kertaan. Kerroin mahdollisuudesta keskeyttää haastattelu koska tahansa, jos vastaaminen tuntuu vaikealta tai herättää voimakkaita tunteita. Haastattelun alussa kertasin informaation ja varmistin että haastateltavat olivat sen ymmärtäneet ja olivat vapaaehtoisesti osallistumassa haastatteluun. Painotin haastateltaville, että heidän henkilöllisyytensä ei tule esille missään vaiheessa tutkimusta ja heidän anonymiteettinsä suojataan. Tutkimuksessa esiin tuleva tieto tulee käsitellä luottamuksellisesti. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 131.) Eettisyyttä pohtiessa tein myös päätöksen, että en anna tekstejä luettavaksi kenellekään ulkopuoliselle, vaikka olisin niin voinut saada analyysin tekemiseen apua ja toisen henkilön näkökulman. Raporttia kirjoittaessani häivytin kaikki tunnistet, joita olin käyttänyt analyysivaiheessa. Vastaanottokeskukseen ei jäänyt tietoa siitä, ketä haastatteluihin osallistui.

Tutkimustulosten raportoinnissa pyritään avoimuuteen ja tarkkuuteen, tuloksia ei saa vääristellä. (Kananen 2008, 134.) Tämän tutkimuksen tulosten raportoinnissa hyödynsin sekä suoria lainauksia että taulukoita, että lukija pystyy arvioimaan analyysini tekoa. Pysin tuomaan kaiken oleellisen informaation tarkasti esille. Henkilötietojen suojaamiseksi jouduin poistamaan ja rajaamaan tutkimustuloksista joitakin vastauksia ja tekijöitä, joiden arvioin paljastavan haastateltavan henkilöllisyyden.

Tärkeä osa tutkimuksen etiikkaa on oikeat lähdeviitteet. Tällöin lukija näkee kenen tekstistä on kyse, eikä tutkija ota luvatta omiin nimiinsä toisen tekijän ideoita tai tutkimustuloksia. Luvaton lainaaminen on aina tieteellisten käytäntöjen vastaista. (Hirsjärvi ym. 2007, 118.) Olen pyrkinyt merkitsemään lähdeviitteet tarkasti ja näin noudattamaan tieteellistä käytäntöä.

Osana eettistä pohdintaa arvioin etukäteen oman osaamiseni haastattelujen suorittamiseksi. Olen psykiatrinen sairaanhoitaja ja minulla on työkokemusta noin 20 vuotta. Tuosta ajasta olen työskennellyt noin puolet sekä aikuis- että nuorisopsykiatristen potilaiden kanssa. Arvioin oman ammattitaitoni antavan valmiuksia haastattelujen suorittamiseen ja vaikeistakin asioista keskustelemiseen niin, että keskustelussa säilyy turvallinen ilmapiiri.

Tieteellisen tutkimuksen pitää olla objektiivista. Objektiivisuuden saavuttaminen on kuitenkin haasteellista, koska useat tutkijan tekemät valinnat vaikuttavat tutkimustuloksiin. Tiedostamattomina myös tutkijan subjektiiviset ajatukset ja ennakkoluulot voivat vääristää tutkimustuloksia. (Kananen 2008, 121.) Turvapaikanhakijoita haastateltaessa tuli kiinnittää erityisen tarkasti huomiota omiin subjektiivisiin oletuksiin ja uskomuksiin, koska aihe on tällä hetkellä Suomessa paljon mediassakin esillä ja ristiriitaisia ajatuksia herättävä. Turvapaikanhakijoihin liitettiin negatiivista uutisointia ja myös tutkimusaiheesta keskusteltaessa esiin nousi monenlaisia kommentteja. Näiden asioiden tiedostaminen lisäsi objektiivisuuttani tutkijana. Tutkijana pystyin hyödyntämään psykiatrista ammattitaitoani ja keskittymään kussakin haastattelussa yksilöön itseensä ja pyrkimään objektiivisuuteen myös tulosten raportoinnissa.

Tutkimusaineiston laatuun vaikuttaa valmistautuminen tutkimushaastatteluun. Haastattelulle on hyvä suunnitella runko ja miettiä jo valmiiksi lisäkysymyksiä eri aihepiireihin. Teknisen välineistön toimivuus on hyvä tarkistaa etukäteen (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 184.) Koska tässä tutkimuksessa oli kyseessä avoin haastattelu, en tehnyt tarkkaa haastattelurunkoa. Mietin kuitenkin etukäteen tutkimuskysymysten mukaisesti aiheita keskustelulle, sekä joitakin kysymyksiä aihepiireistä. Lopulta keskustelut kumpusivat hiukan eri suuntiin haastateltavien vastauksia ja niihin tehtyjä tarkentavia kysymyksiä mukailten. Koska osa haastatteluista tapahtui englannin kielellä, valmistautumiseen kuului myös aiheeseen liittyvän sanaston kertaamista. Aikaisempiin tutkimuksiin tutustuminen antoi pohjatietoa haastattelujen taustaksi. Haastattelut nauhoitin lainatulla nauhurilla. Harjoittelin nauhurin käyttöä etukäteen, jotta siihen ei tarvinnut kiinnittää liikaa huomiota haastattelutilanteessa. Haastattelun alussa tarkastin, että nauhuri tallensi puheen isossa tilassa. Kuuntelin nauhat kertaalleen läpi samana päivänä haastattelun jälkeen. Tavoitteenani oli oppia jokaisesta haastattelutilanteesta jotain seuraavaa haastattelua varten. Turhan toistamisen pois jääminen sekä tarkempi ja yksinkertaisempi kysymyksen asettelu olivat asioita, joissa kehityin haastattelujen myötä.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyvät kysymykset

Tutkimuksen luotettavuuden arvioimisessa puhutaan reliabiliteetista. *Reliabiliteetti* mittaa tutkimustulosten samankaltaisuutta eri tutkimuskerroilla tai kahden eri tutkijan tekemänä (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 186.), voidaan siis puhua tulkinnan ristiriidattomuudesta. (Kananen 2008, 124.) Tässä tutkimuksessa haastateltiin turvapaikanhakijoita vain noin kolme kuukautta Suomeen tulon jälkeen. Jokaisen yksilön kokemusmaailma oli omanlaisensa heidän taustoistaan johtuen. On oletettavaa, että heidän kokemuksensa muuntuvat ajan myötä ja tutkimustulokset voivat olla hyvin erilaiset esimerkiksi puolen vuoden kuluttua. Tuloksissa oli luettavissa keskenään samankaltaisia kokemuksia, mutta myös yksittäisiä hyvin eriäviä. Tutkimustuloksiin vaikuttaa puhuttu kieli. Englanniksi tehdyissä haastatteluissa sekä tutkija, että haastateltava puhuivat itselleen vierasta kieltä. Siksi sanavalinnat ja asioiden kuvaaminen olivat vaikeampaa kuin äidinkielellä. Tulkin välityksellä tehdyissä haastatteluissa olennaista oli tulkin kyky kääntää sanatarkasti. Tätä en pysty itse arvioimaan. Reliabiliteettiin vaikuttaa siis paitsi tutkijan, myös tulkin tapa ymmärtää puhuttua. Reliabiliteettiä olisi voinut lisätä se, että aineiston luokittelussa olisi ollut mahdollista käyttää toista arvioijaa. Tulosten raportoinnissa pyrin mahdollisimman läpinäkyvään analyysiin ja näin jättämään lukijalle mahdollisuuden reliabiliteetin arvioimiseen.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida myös uskottavuuden, siirrettävyyden, vahvistettavuuden ja refleksiivisyyden avulla. *Uskottavuudella* tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen tuloksien tulee vastata tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden käsityksiä ja näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä. (Kylmä, Vehviläinen-Julkunen ja Lähdevirta 2003, 613.) Tässä tutkimuksessa haastattelin turvapaikanhakijoita. Henkilökohtaisen kontaktin ansioista minulla oli mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä ja näin varmistaa, että olin ymmärtänyt oikein heidän kertomansa. Oli tietenkin mahdollista, että haastateltavat eivät halunneet kertoa kaikkia kokemuksiaan esimerkiksi hienotunteisuuden vuoksi.

Siirrettävyyden varmistamiseksi tutkimuksessa tulisi kuvata huolellisesti kuinka tutkimuksen osallistujat valittiin, millaiset on heidän taustansa ja kuinka aineisto kerättiin. Näin toinen tutkija voi halutesaan seurata prosessia. (Kankkunen ja Vehviläinen-Julkunen 2009, 160.) Siirrettävyydellä tarkoitetaan siis sitä, kuinka kuinka hyvin tutkimustulokset voidaan siirtää johonkin muuhun tilanteeseen. (Kylmä ym. 2003, 613; Kananen 2008, 126.) Pyrin tässä tutkimuksessa kuvaamaan tarkasti tutkittavien valinnan perusteet, heidän taustansa ja aineiston keräämisen. Jouduin kuitenkin rajaamaan joidakin tekijöitä pois tutkittavien taustojen kuvaamisesta suojatakseni tutkittavien henkilöllisyyttä.

Tutkimuksen *vahvistettavuus* liittyy tutkimusprosessin kirjaamiseen. Lukijan tulee pystyä seuraamaan tutkimuksen etenemisen ja se, mitä tutkija tekee ja miksi. Ideana on kuvata, miten tutkija on päässyt saamiinsa tuloksiin. (Kylmä ym. 2003, 613.) Käytän tutkimuksen tulosten raportoinnissa runsaasti suoria lainauksia jotta lukija voi todeta tutkimustulosten oikeellisuuden. Vahvistettavuuden kriteerillä voidaan tarkoittaa sitä, että tehdyt tulkinnat saavat tukea aikaisemmista samaa ilmiötä tutkineista tutkimuksista. (Eskola ja Suoranta 2008, 212.) Toisaalta vahvistettavuudella voidaan tarkoittaa myös sitä, olisiko toinen tutkija samaa mieltä tämän tutkimuksen tuloksista. (Kananen 2008,

127.) Tutkimustulosten pohdinnassa on pyritty vertaamaan tehtyjä tulkintoja aikaisempiin tutkimuksiin ja näin lisäämään tämän tutkimuksen vahvistettavuutta.

Refleksiivisyys tarkoittaa sitä, että tutkijan on oltava tietoinen omista lähtökohdistaan ja siitä, kuinka omat taustat voivat vaikuttaa tutkimukseen. (Kylmä ym. 2003, 613.) Tutkimusta tehdessäni turvapaikanhakijoista puhuttiin paljon niin mediassa, kuin arjen keskusteluissakin. Jouduin väistämättä perustelemaan opinnäytetyön aiheen valintaa ja pohtimaan omia ajatuksiani aiheeseen liittyen. Mielestäni kykenin objektiiviseen tarkasteluun tutkimusta tehdessäni.

Laadullisen tutkimusaineiston riittävyttä voidaan mitata *saturaation eli kylläntymisen* kautta. Tämä tarkoittaa sitä, että uusissa tutkimushaastatteluissa ei enää saada olennaisesti uutta tietoa. (Hirsjärvi ym. 2007, 117.) Turvapaikanhakijat ovat niin heterogeeninen ryhmä, että saturaatiopistettä on vaikea saavuttaa vain viittä henkilöä haastattelemalla. Saturaation täydentämiseksi teinkin vielä kuudennen (n=6) haastattelun. Edelleen voidaan kyseenalaistaa sitä, oliko tutkittavien määrä riittävän suuri. Tutkimustuloksista löytyi samansuuntaisia ja toisiinsa verrattavissa olevia kokemuksia. Voidaan kuitenkin todeta, että tässä tutkimuksessa esiin tulleet kokemukset kuvaavat tämän haastattelun joukon kokemuksia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei yleistettävyyksiä haetakaan, vaikka samalla ajatellaan niin, että yksittäistäkin tapausta tarkasti tutkimalla näkyviin tulee ilmiön kannalta olennaisia asioita. (Hirsjärvi ym. 2007, 117.)

7.2 Tutkimuksen tulosten tarkastelua

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata turvapaikanhakijoiden kokemuksia turvapaikanhakijana olemisesta ja selviytymisestä Suomessa ensimmäisten kuukausien ajalta. Kaikki haastateltavat olivat tulleet Suomeen vasta noin kolme kuukautta ennen haastattelua. Katsoin tarpeelliseksi tarkentaa sitä jo tutkimuksen otsikkoon. Turvapaikanhakijoiden tutustuminen Suomeen oli vasta hyvin alussa ja kokemukset tulisivat oletettavasti muuttumaan ajan myötä. Sata päivää on katsottu olevan eräänlainen katkaisuraja uutuudenviehätyksen häviämiseksi. (Myllärinen 2009.) Haastatellut turvapaikanhakijat tuntuivat olevan juuri tällaisessa katkaisupisteessä.

Tutkimuksessa nousi esiin, että ensimmäisessä vaiheessa Suomeen tulon jälkeen turvapaikanhakijat kokivat olevansa fyysisesti turvassa. He kuvasivat voivansa nukkua yönsä pelkäämättä henkensä puolesta. Heillä oli ensimmäinen mahdollisuus hengähtää raskaan, 2-4 viikkoa kestäneen matkansa jälkeen. Samalla he joutuivat arvioimaan tilannettaan: oliko raskas, toisilla vaarallinenkin matka ollut kaiken vaivannäön arvoinen. Kaikkiaan he vaikuttivat elävän edelleen eräänlaisessa kriisivaiheessa jätettyään entisen tutun elämänsä ja koettaessaan suuntautua kohti uutta, mutta samalla eläen epä-tietoisuudessa oleskeluluvan saamisen suhteen.

Turvapaikanhakijoiden päätös tulla Suomeen oli syntynyt eri tavoin. Osa oli kuullut Suomesta täällä asuivilta sukulaisiltaan. Heille oli kuvattu Suomea rauhallisena ja turvallisena maana asua. Heille oli lähetetty myös valokuvia suomalaisesta luonnosta. Mielikuva Suomesta oli tällöin melko idealistinen.

Jotkut olivat arvioineet kriittisesti eri maita ja tutustuneet tarkasti olosuhteisiin ja maan tarjoamiin mahdollisuuksiin esimerkiksi internetin välityksellä. Turvallisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen sekä opiskelumahdollisuudet nousivat tärkeinä asioina päätöstä tehtäessä. Uutisointi vaikutti myös päätöksentekoon. Erityisesti henkilöt, joilla ei ollut mahdollisuutta lukea tai ottaa aktiivisesti selvää asioista, turvautuivat mediasta kuulemaansa informaatioon sekä sukulaisten suosituksiin. Päätös Suomeen tulemisesta saattoi siis syntyä pitkän harkinnan jälkeen tai hyvin nopeasti yksipuolisen informaation perusteella.

Tämän tutkimuksen mukaan turvapaikanhakijat eivät osanneet odottaa uudessa maassa mitään erityisiä palveluita ja he olivat alkuvaiheessa varsin tyytyväisiä tekemäänsä ratkaisuun. Heidän koulutustasonsa oli matala ja todennäköisesti elinolosuhteet olivat kotimaassa olleet heikot. He olivat hyvin kiitollisia saamastaan ystävällisestä kohtelusta ja turvallisuuden kokemuksesta. Heille näytti olevan suhteellisen helppoa sopeutua vastaanottokeskuksen sääntöihin ja huomioida muita ihmisiä. Vaikka turvapaikkapäätöksen odottaminen tuntui heistä stressaavalta ja pitkälle, he suhtautuivat siihen kärsivällisesti. Englannin kielitaidon puuttuessa mahdollisuudet omien asioiden hoitamiseen olivat hyvin rajalliset ja he joutuivat turvautumaan paljon ulkopuoliseen apuun. Heillä ei ollut realistista kuvaa Suomessa asumisesta, eikä mielikuvaa omista mahdollisuuksistaan. Voidaankin pohtia onko tämä lopulta pidemmällä aikavälillä selviytymistä uhkaava tekijä. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu, että turvapaikanhakijoiden tarpeet liittyvät alkuun lähinnä perustarpeiden tyydyttämiseen. Niihin voidaan lukea turvallisuuden tunne ja rauhalliset puitteet elämälle. (Snellman ym. 2014.)

Koulutusta saaneet haastateltavat olivat selvittäneet tarkasti etukäteistietoa Suomen olosuhteista. Heillä oli aiempaa kokemusta ulkomailla asumisesta ja he olivat myös vaativampia asumisen ja palveluiden suhteen. He osasivat pitää kiinni omista tarpeistaan ja toivat sen ilmi. He toivat myös vahvasti esiin pelkoa siitä, saavatko he oleskeluluvan ja kokivat odottamisen stressaavana. Alkuvaiheessa korkeampi koulutustaso näytti heikentävän heidän tyytyväisyyttään ja näin uhkaavan selviytymistä. Pidemmällä aikavälillä tämä voi kuitenkin kääntyä voimavaraksi, koska heillä on jatkossakin kykyä selvittää asioitaan ja pitää kiinni tarpeistaan. Myös työllistymisen kannalta koulutus on merkittävä asia. Aiemmin on todettu, että kun oma saavutettu etu ei enää pädekään, joudutaan opettelemaan uusia tapoja vastata elämän haasteisiin. Tämä voi olla melkoista kamppailua tilanteen hallitsemiseksi ja omat resurssit voivat olla varsin tiukoilla. (Snellman ym. 2014.)

Analyysin tekemisen ja tulosten kirjoittamisen jälkeen tarkastelin työtäni ja aineistoani ja oivalsin, että olisin voinut käyttää myös toisenlaista luokittelua aineistosta koskien turvapaikanhakijoiden selviytymistä tukevista tai selviytymistä uhkaavista tekijöistä. Esille nousee selkeästi yksilön sisäiset ominaisuudet ja ulkoiset tekijät. Vaikka tarkastelen tutkimustuloksia tässä alkuperäisen luokittelun, selviytymistä tukevien ja selviytymistä uhkaavien tekijöiden kautta, otan lopulta huomioon myös sen, että kyse voi olla turvapaikanhakijan sisäisestä ominaisuudesta tai ulkoisesta tekijästä.

Turvapaikanhakijoiden selviytymistä tukevat tekijät

Sosiaalinen kanssakäyminen nousi merkittäväksi selviytymistä tukevaksi tekijäksi. Vaikka kyky olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa on alkujaan ihmisen yksilöllinen taito, voidaan sosiaalista kanssakäymistä tukea myös ulkoapäin. Tutkimustuloksissa nousi esiin auttavien ihmisten merkitys turvapaikanhakijoille. He olivat käytettävissä ongelmatilanteissa ja heidän apuunsa saattoi luottaa. Ohjaajat kohtasivat turvapaikanhakijoita ystävällisesti ja kuuntelivat. Kanssakäyminen ohjaajien ja muun henkilökunnan kanssa oli kuitenkin rajattua ja henkilökohtaista aikaa oli vähän tarjolla. Sen vuoksi pidettiin tärkeänä, että voisi tutustua uusiin ihmisiin sekä luoda uutta tukiverkostoa kotimaahan jääneiden sukulaisten ja ystävien tilalle. Schweitzer ym. (2007) tuovat tutkimuksessaan esiin maan kantaväestöön luotavien sosiaalisten suhteiden merkitystä. Heidän mukaansa kantaväestö saattoi tarjota informatiivista apua, joka tuki maan kulttuuriin sopeutumista. Myös emotionaalinen tuki ja mahdollisuus vaikeuksista keskusteluun tulivat aiemmassa tutkimuksessa esille. Koska samassa vastaanottokeskuksessa asuu useita kansallisuuksia ja myös puhuttuja kieliä on monia, ei sosiaalisten suhteiden luominen ole aina helppoa. Yhteyttä omaan kulttuuriin pyrittiin vaalimaan esimerkiksi laittamalla ruokaa ja syömällä yhdessä. Tekemisen kautta tutustuminen toisiin oli luontevaa. Tutkimustulokset ovat samansuuntaiset verrattuna aiempiin tutkimuksiin, joissa on todettu sosiaalisen kanssakäymisen vähentävän negatiivisia tunteita ja lisäävän hyvinvointia. (esim. Kim ym. 2012.) Rennerin, Laireiterin ja Maierin (2012) tutkimuksen mukaan nimenomaan turvapaikanhakijoiden vertainen tuki oli merkityksellistä.

Haastatteluissa nousi esiin luottamus tulevaisuuteen. Sen voidaan ajatella olevan ihmisen henkilökohtainen ominaisuus, johon toki vaikuttavat ulkoisetkin tekijät. Sisäisenä kokemuksena luottamusta ylläpidettiin erilaisin keinoin. Toivoa ylläpidettiin positiivisen ajattelun keinoin joko tietoisesti tai tiedostamatta. Erityisesti läheisille pyrittiin tietoisesti puhumaan positiivisesti tulevaisuudesta. Tulevaisuutta suunniteltiin ja omia toiveita tulevaisuuden suhteen oli mietitty. Jokainen osasi nimetä joitakin toiveita, joko oman tai läheisten tulevaisuuden suhteen. Esiin tuli myös halu sopeutua suomalaisiin tapoihin ja oppia puhumaan suomea mahdollisimman pian. Aikaisemmassa tutkimuksessa tulokset ovat olleet samansuuntaiset, kuitenkin niin että uskonto on taustalla luomassa turvapaikanhakijoille itseluottamusta ja luottamusta tulevaisuuteen. (Ni Raghallaigh ja Gilligan 2010.)

Turvallisuus tuli esiin tärkeänä selviytymistä tukevana tekijänä. Suomi koettiin turvallisena maana. Vastaanottokeskusta ja omaa huonetta kuvattiin fyysistä turvaa antaviksi paikoiksi. Ajoittainen levottomuus ympäristössä tuntui epämiellyttävältä ja pelottavalta sekä kannusti pysymään omassa huoneessa. Eri kulttuureilla nähtiin olevan erilaisia tapoja reagoida tilanteisiin ja ne tuntuivat välillä pelottavilta, koska ei ymmärretty mistä on kyse. Osa haastatelluista koki sääntöjen tuovan turvaa ja arvosti niitä. Toisaalta säännöt saatettiin kokea myös toisin, oman hallinnan tunnetta heikentävinä. Ihmisoikeudet nousivat haastatteluissa tärkeäksi fyysistäkin turvaa antavaksi tekijäksi. Fyysistä turvallisuudentunnetta arvostettiin ja sitä pidettiin tärkeänä. Fyysinen turvallisuudentunne mahdollisti myös psyykkisen turvallisuudentunteen. Psyykkistä turvallisuudentunnetta lisäsivät ulkoapäin hyvä kohtelu, kuulluksi ja autetuksi tuleminen sekä sopimuksista kiinni pitäminen. Erityisesti kuuntelemis-

ta ja kuulluksi tulemista arvostettiin ja pidettiin merkityksellisenä. Nämä tulokset olivat täysin samansuuntaiset Snellmanin ym. (2014) kirjallisuuskatsauksen mukaan.

Uskonnon koettiin tuovat elämään toivoa, lohtua ja hyvää oloa. Uskontoon liittyviin kysymyksiin vastattiin melko lyhyesti. Joissain vastauksissa nousi esiin myös varsin joustavaa tai väheksyvää suhtautumista uskontoon. Myös tämän joustavuuden voi katsoa olevan selviytymistä tukeva tekijä. Aikaisemmassa tutkimuksessa on tullut myös esiin uskonnon merkitys lohdun tuojana ja apuna vaikeiden tunteiden tunteiden käsittelemisessä. (Häkkinen 2014.) Aiemmin on tullut esille myös informatiivinen ja materiaallinen tuki (Schweitzer ym. 2007), jotka eivät nousseet esiin tässä tutkimuksessa. Onkin mahdollista, että uskonnon yhteisöllinen merkitys korostuu silloin, kun turvapaikanhakijoilla on pysyvä asuinpaikka ja he luovat suhteita paikkakunnalla asuviin samanuskoisiin ihmisiin.

Turvapaikanhakijoiden selviytymistä uhkaavat tekijät

Kielitaitoon liittyvät ongelmat nousivat esiin haastatteluissa. Kielitaidottomuus koettiin ongelmaksi paitsi arkisten asioiden hoitamisessa ja kontaktien luomisessa, myös terveyden- ja sairaudenhoitoon liittyvissä asioissa. Tällöin jouduttiin turvautumaan toisten apuun, jotta saatiin selvitettyä oma asia. Turvapaikanhakijan kielitaito, esimerkiksi englannin kielitaito tukee hänen selviytymistään vieraassa kulttuurissa, kuten Suomessa. Vastaanottokeskuksessa voi olla hyötyä myös muusta kielitaidosta. Uskallus kommunikoida elekielellä tai käyttää vähäistäkin kielitaitoa tukevat selviytymistä. Aikaisemmassa tutkimuksessa on tutkimustulokset ovat olleet samansuuntaiset erityisesti liittyen terveydenhoitoon liittyviin kommunikaatio-ongelmiin. (Ingham ja Potter 2009; Fang ym. 2015.) Lain mukaan vastaanotto toimintaan kuuluu myös tulkkipalvelut. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta L 9.4.1999/ 493.) Käytännössä näytti sille, että tulkkipalveluita ei ollut mahdollista saada siinä määrin kuin niille olisi ollut tarvetta. Näin tulkkipalvelun puute heikensi turvapaikanhakijoiden selviytymistä. Tulkkipalveluiden puute on noussut esiin myös aiemmassa tutkimuksessa. (Ingram ja Potter 2009.)

Oman paikan puute uudessa kulttuurissa heikensi turvapaikanhakijoiden selviytymistä. He kokivat koti-ikävää ja kaipasivat läheisiään. Osa tunsi olevansa erilainen verrattuna niin toisiin turvapaikanhakijoihin kuin suomalaisiin. Tästä seurauksena he saattoivat vetäytyä sosiaalisesta kanssakäymisestä. Carson ym. (2012) toteavat eristäytymisen ja vieraantumisen niin omasta kuin uudestakin kulttuurista pidemmällä aikavälillä estävän kielen oppimista ja lisäävän syrjäytymisriskiä.

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi aktiviteettien puute. Turvapaikanhakijoiden oli vaikea keksiä itse mielekästä tekemistä. Aikaa kulutettiin nukkumalla, olemalla toisten seurassa tai kuljeksimalla ympäriinsä. Sen sijaan ohjattu tekeminen tai muiden kanssa pelaaminen koettiin voimaannuttavana ja mielekkäänä, se antoi mahdollisuuden unohtaa ikävät asiat ja näin lievittää stressiä. Myös aiemmassa tutkimuksessa on tuotu esiin tekemisen merkitystä hyvän olon tuojana, stressin lievittäjänä ja sisällön tuojana elämään. (Kim ym. 2012.)

Tutkimuksessa nousi esiin oman hallinnantunteen puuttuminen. Se syntyi ulkoapäin määritetyistä säännöistä, ruokailuun liittyvistä käytännöistä, oman tilan puuttumisesta ja siitä, että toisten ihmisten tavat toimia olivat itselle vieraita. Esiin tuli että haastateltavat kokivat etteivät voineet vaikuttaa omaan elämäänsä. Kun osa koki säännöt turvaa tuoviksi ja osa koki niiden vaikeuttavan arkeaan. Esimerkiksi ruokailuun liittyviä rajoituksia kritisoitiin. Omaan tulevaisuuteen tai pysyvään oleskelulupaan ei voinut vaikuttaa millään tavoin. Aiemmassakin tutkimuksessa on todettu, että uuteen ympäristöön ja elämäntilanteeseen liittyvät rajoitteet aiheuttavat avuttomuuden tunteita ja ihminen menettää näin mahdollisuuden vaikuttaa elämäänsä. (Snellman ym. 2014.) Myllärisen (2009) tutkimuksessa nousi myös esiin vastaanottokeskuksen laitosmaisuus ja tiiviin asumisen aiheuttamat haitat.

Stressin kokeminen jossain muodossa nousi esiin kaikissa haastatteluissa. Heillä oli lukuisia stressiin liitettäviä oireita. Heillä saattoi olla univaikeuksia, painajaisunia, päänsärkyä, huolestuneisuutta ja mielialan mataluutta. Turvapaikanhakijoilla näytti olevan melko rajallinen määrä keinoja, joilla he pyrkivät hallitsemaan stressiään. Yleisin keino oli nukkuminen. Stressaavia ajatuksia pyrittiin välttämään. Vain harva koki voivansa jakaa ajatuksiaan läheisten kanssa, koska he pelkäsivät näin aiheuttavansa stressiä ja huonoa oloa myös toiselle. Toisia pyrittiin suojelemaan, ja siksi turvapaikanhakijat jäivät stressaavien ajatuksiensa kanssa yksin. Ammattilaisen tarjoamasta keskusteluavusta heillä joko ei ollut tietoa tai apua ei ollut tarjolla. Turvapaikanhakijoiden stressaantuneisuutta lisäsi turvapaikkapäätöksen viipyminen sekä huoli mahdollisesta palautuksesta. Huoli omaisista nimettiin myös stressaavaksi tekijäksi. Aiemmissa tutkimuksissa on tullut esiin, että traumaattisista kokemuksista ei haluta kertoa esimerkiksi lääkärillekään, ellei niistä suoraan kysy. Traumakokemusten ja stressin yhteyttä omaan hyvinvointiin ei välttämättä tiedostettu tai niillä ei haluttu rasittaa myöskään ammattilaisia. (Shannon ym. 2012.) Snellman ym. (2014) toteavat myös turvapaikanhakijoilla olevan paljon stressitekijöitä liittyen sekä aiempiin kokemuksiin että kokemuksiin uudessa maassa ja turvapaikka-prosessin etenemiseen liittyen. Stressiä aiheuttavissa tilanteissa turvapaikanhakijat saattoivat syyllistää itseään tai katuivat Suomeen tulemistä.

Turvapaikanhakijoiden toiveet avun suhteen

Turvapaikanhakijat olivat pääosin hyvin tyytyväisiä saamaansa apuun ja tukeen. Heille päällimmäisenä oli perustarpeiden tyydyttäminen. Turvapaikanhakijoilla oli kaksi toivetta avun suhteen: turvapaikkapäätös ja oma asunto. Sen jälkeen he uskoivat voivansa itse auttaa itseään. Myös Snellman ym. (2014) mukaan perustarpeiden tyydyttäminen olivat ensisijaisia auttamiskeinoja. He korostivat myös turvapaikanhakijoiden oman toimijuuden merkitystä itsetunnon rakentumisessa.

Käytännön työssä huomioitavia tekijöitä

Turvapaikanhakijat ovat hyvin heterogeenin ryhmä sekä kansallisuuksiltaan, että iältään ja koulutustaustaltaan. Tämä asettaa myös vastaanotto toiminnan ja oikeanlaisen avun ohjaamisen erilaisten haasteiden eteen. Haasteina ovat kieliongelmat, kulttuurisesti eroavat tavat sekä turvapaikanhakijoiden erilaiset omat sisäiset ominaisuudet.

Tämän tutkimuksen ja aikaisemman tutkimuksen (Snellman ym. 2014) perusteella näyttäisi sille, että turvapaikanhakijoiden selviytymistä voitaisi tukea vahvistamalla heidän osallisuuttaan oman elämänsä suhteen. Turvapaikanhakijoiden osallisuutta omaan elämään vahvistaa kielitaito. Siksi mahdollisimman varhainen ja tehokas kielenopetus on tärkeää. Näin turvapaikanhakijoilla on mahdollisuus itse hoitaa omia asioitaan ja ilmaista itseään. Sosiaalinen kanssakäyminen toisten kanssa mahdollistuu myös yhteisen kielen kautta. Sosiaalisen kanssakäymisen kautta turvapaikanhakijoiden on mahdollista saada sosiaalista tukea sekä toisten turvapaikanhakijoiden että kantaväestön taholta. Sosiaalinen tuki on tärkeää itsetunnon vahvistumiselle ja se ennaltaehkäisee mielenterveyden ongelmia.

Turvapaikanhakijoiden keskuudessa tuli ilmi, että eri kulttuurien kanssa toimeen tuleminen on haasteellista, koska heillä on erilaisia tapoja reagoida tilanteisiin. Siksi voisikin olla hyödyllistä, että vastaanottokeskuksissa opetettaisiin suvaitsevaisuutta ja toisten huomioon ottamista sen ohella, että ohjataan suomalaisiin tapoihin. Mielekäs tekeminen mahdollistaa sosiaalista kanssakäymistä ja voi toimia stressinhallintakeinona sekä tuoda tunteen siitä, että on tarpeellinen ja hyödyllinen muille. Nämä kaikki ovat tärkeitä ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Tutkimustuloksista tulee ilmi, että turvapaikanhakijat kokevat stressiä monista eri syistä, erityisesti liittyen pitkään epä tietoisuuteen turvapaikkaprosessin aikana. Heillä on melko vähäiset keinot lievittää tai hallita stressiään. Siksi stressinhallintakeinojen opettaminen voi lisätä turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksia vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa ja ennaltaehkäistä vakavampia mielenterveyden ongelmia. Stressaavista asioista tai traumakokemuksista puhuminen oli joillekin helpottavaa, mutta heillä ei ollut ulkopuolista henkilöä kenen kanssa olisi voinut asioistaan puhua. Läheisiä ei haluttu rasittaa vaikeilla asioilla. Toisaalta jotkut kokivat, että vaikeista asioista puhuminen tuo alakuloisen tai ahdistuneen olon ja siksi on helpompi välttää näiden asioiden ajattelemista ja puhumista. Aiemman tutkimuksen mukaan turvapaikanhakijat ovat tässä suhteessa ennen kaikkea yksilöitä ja se on huomioitava heitä autettaessa. Voi olla hyödyllisempää puhumisen sijaan kohdentaa käytössä olevia voimavaroja ajankohtaiseen tilanteeseen. (Snellman ym. 2014.) (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Keinoja turvapaikanhakijan selviytymisen tukemiseen

Turvallisuudesta huolehtiminen Ystävällinen ja kunnioittava kohtelu Kuunteleminen Taloudellinen tuki	Perustarpeista huolehtiminen
Tehokas ja varhainen kielenopetus Mielekkään tekemisen järjestäminen Tapakasvatus Yhteisöllisyyden vahvistaminen	Sosiaalisen kanssakäymisen tukeminen
Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen Yksilön omien keinojen vahvistaminen Stressinhallintakeinojen opettaminen Oman osallisuuden ja toimijuuden vahvistaminen	Psyykkisten voimavarojen vahvistaminen

7.3 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusaiheet

Ulkomailla on tehty monipuolisesti tutkimusta turvapaikanhakijoiden selviytymisestä. Tämä liittyy siihen, että esimerkiksi Yhdysvalloissa, Australiassa ja Britanniassa on pitkät perinteet pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Sen sijaan Suomessa turvapaikanhakijat ovat uudempi ryhmä ja määrä on vasta viime vuonna kasvanut merkittävästi. Tutkimusta on aiemmin tehty kohdentuen turvapaikanhakijoiden terveyteen (Pirinen 2008) ja mielenterveyteen (Rauta 2005; Halla 2007). Holland (2013) tutki nuorten turvapaikanhakijoiden kokemuksia hyvän elämän mahdollisuuksista Suomessa.

Tämän tutkimuksen hyödynnettävyyttä lisää sen ajankohtaisuus. Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyttä heistä kaivataan yhä laajemmin tietoa. Turvapaikanhakijoihin liittyvää koulutusta on ilmeisesti jossainmäärin tarjolla. Kaikilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta hakeutua koulutukseen. Siksi kirjallinen tieto aiheesta on tarpeellista. Tämän tutkimuksen tuloksia ja työssä esitettyjä mahdollisuuksia sekä keinoja turvapaikanhakijoiden selviytymisen tukemiseksi voidaan hyödyntää sairaanhoitajan työssä, kun asiakkaana on turvapaikanhakija. Tutkimus tarjoaa uutta tietoa sairaanhoitajan tietoperustaan ja antaa tätä kautta valmiuksia turvapaikanhakijoiden kohtaamiseen.

Tässä tutkimuksessa haastateltavat olivat olleet Suomessa vain noin kolme kuukautta. Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista tutkia turvapaikanhakijoiden selviytymistä pidemmällä aikavälillä. Erityisen kiinnostavaa olisi selvittää, kuinka heidän koulutustasonsa ja ikänsä vaikuttaa selviytymi-

seen jatkossa. Myös vastaanottokeskuksen henkilökunnan näkemykset heidän keinoistaan tukea turvapaikanhakijoita olisi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

7.4 Oma oppiminen ja ammatillinen kasvu opinnäytetyöprosessin aikana

Opinnäytetyö on ollut monivaiheinen henkisen ja ammatillisen kasvun paikka. Itsensä haastaminen opiskeluun ylipäänsä on vaatinut sisäisen innon ja motivaation, sekä aikuisella iällä oikean hetken muun elämän lomassa. Tutkimusprojekti on ollut tämän määrämittaisen opiskelun suurin haaste. Tutkimusta tehtäessä on mitattu niin intoa kuin jaksamistakin.

Oppimista opinnäytetyöprosessin aikana voidaan arvioida *sairaanhoidajan ammatillisten osaamisalueiden* kautta. (Eriksson, Korhonen, Merasto ja Moisio 2015.) Hoitotyön asiantuntijana sairaanhoitajan on huolehdittava ammattitaitonsa ajantasaisuudesta muuttuvassa yhteiskunnassa. Opinnäytetyön aihetta valittaessa punnitsin vaihtoehtoina, joko jotain aivan itselle uutta ja vierasta tai työelämässä arjessa kokoajan läsnä olevaa aihetta. Kiinnostava ja ajankohtainen aihe löytyi lopulta yhteistyössä yhteistyökumppanin, Sisä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymän Nuorten työryhmän työntekijän kanssa. Tätä tutkimusta tehdessä ja turvapaikanhakijoita haastateltaessa sain kosketuksen itselleni uuteen mahdolliseen asiakasryhmään. Pääsin kohtaamaan turvapaikanhakijoita ja kuulemaan heidän kokemuksiaan heidän itsensä kertomana. Näin vahvistin ymmärrystäni tämän asiakasryhmän tarpeista ja lisäsin *asiakaslähtöisyyden* osaamistani.

Hoitotyön eettisyyden ja ammatillisuuden osaamiseni vahvistui joutuessani miettimään paitsi hoitotyön, myös tutkimuksen eettisiä näkökulmia. Tutkimusta tehdessäni tutustuin turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen liittyvään lainsäädäntöön. Jouduin myös arvioimaan ja kehittämään omaa toimintaani kohdatessani turvapaikanhakijoita ja tehdessäni haastatteluja. Tutkimuksen tekeminen vaatii aina yhteistyökumppaneita. Yhteistyökumppanin etsiminen, ohjauksen vastaanottaminen ja tutkimusluvan hakeminen sekä haastattelujen tekeminen ovat kaikki vaatineet kykyä luoda kontakteja uusiin ihmisiin ja kykyä tehdä yhteistyötä. Yhteistyön tekeminen vaatii toisinaan aktiivista otetta ja toisinaan taas kärsivällisyyttä ja toisen ajan kunnioittamista. Oma asiaansa ei voi aina asettaa päällimmäiseksi. Oma kärsivällisyyteni on ollut välillä koetuksella, mutta se on myös kasvanut työn tekemisen myötä. Malttamattomuuteni hyvänä puolena on ollut se, että olen uskaltanut aktiivisesti etsimään itse ratkaisuja ongelmiin.

Käytin *johtamisen* osaamistani itseni johtamisen kautta organisoidessani omaa ajankäyttöäni ja työskennellessäni tavoitteellisesti opinnäytetyöprosessin parissa. Perheen, työn ja opiskelun yhteensovittaminen on vaatinut kompromisseja ja priorisointia. Se on myös lisännyt luottamusta omiin kykyihin ja tavoitteellisuutta.

Näyttöön perustuvan toiminnan ja päätöksenteon osaamiseni kasvoi. Tutkimuksen tekeminen on harjaannuttanut tieteellisen tiedon etsimiseen ja lähdekriittisyyteen. Hain tutkimustietoa CINAHL, Medic ja PubMed sekä Google hakukoneiden kautta. Opin rajaamaan tiedonhakua käyttämällä haku-

sanoja sekä etsimällä mahdollisimman tuoretta tietoa. Hakusanoinani tiedonhaussa olivat muun muassa turvapaikanhakija, selviytyminen, resilienssi, asylum seeker, coping, surviving, resilience. Tietoa etsiessäni luin paljon englanninkielisiä artikkeleita. Tätä taitoa voin hyödyntää ammatissa työskennellessäni, omaa työtä kehittäessäni ja jatko-opinnoissani. Laajaan aineistoon tutustuminen on kasvattanut omaa tietoperustaani turvapaikanhakijoista. Tutkimustulosten perusteella pohdin paljon turvapaikanhakijoiden *terveyden ja toimintakyvyn edistämistä* eri näkökulmista. Turvapaikanhakijat tarvitsevat tukea selviytymisessään, mutta auttamiskeinojen tulisi olla taloudellisia ja vahvistaa heidän omia mahdollisuuksiaan toimia hyvinvointinsa edistämiseksi.

Hoitotyöntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän monikulttuurista osaamista. Monikulttuurisen osaamisen ensimmäisenä tasona pidetään kulttuurista tietoisuutta, eli itsetuntemusta ja omaa kulttuurista identiteettiä. Monikulttuurisen tiedon lisääntymisen kautta kasvaa kyky nähdä yhtäläisyyksiä tai eroavaisuuksia eri kulttuurien välillä. Kulttuurinen herkkyys hoitotyössä puolestaan tarkoittaa empatiaa, vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitoja sekä kunnioitusta vieraan kulttuurin edustajaa kohtaan. (Mulder, Koivula ja Kaunonen 2014.) Mielestäni olen tätä tutkimusta tehdessäni vahvistanut monikulttuurista osaamistani monin tavoin. Olen kasvattanut tietouttani eri kulttuureihin sekä uskontoon. Tutkimusta tehdessäni olen arvioinut omia asenteitani ja ajatuksiani suhteessa vieraisiin kulttuureihin ja turvapaikanhakijoihin. Olen uskaltanut vuorovaikutukseen vieraan kulttuurin edustajien kanssa uudessa ympäristössä. Kommunikointiin käytin sekä englanninkieltä että puhelintulkkausta. Nyt ymmärrän ammattitulkkauksen merkityksen kommunikaation tukemiseksi.

Opinnäytetyöstä saa palautetta sen julkaisemisen ja esittämisen myötä. Työn ja sen onnistumisen arviointi jatkuu siis vielä työn valmistumisen jälkeen. Palautteen perusteella tehtyä työtä tarkastelee myös itse uudestaan kriittisesti ja joutuu vielä kerran arvioimaan omaa onnistumistaan ja tekemiään valintoja. Uskon että tätä kautta myös ammatillinen kasvu jatkuu.

LÄHTEET

ALASUUTARI, Pertti 2007. Laadullinen tutkimus. 6. painos. Tampere: Vastapaino

AYALON, Ofra 1996. Selviydyn! Yhteisön tuki ja selviytyminen. 2. painos. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

BETANCOURT, Theresa S., FROUNFELKER, Rochelle, MISHRA, Taj, HUSSEIN, Aweis ja FALZARANO, Rita 2015. Addressing Health Disparities in the Mental Health of Refugee Children and Adolescent Through Community-Based Participatory Research: A Study in 2 Communities. *American Journal of Public Health* 105 (3); 475- 482.

CARLSON, Bonnie E., CACCIATORE, Joanne ja KLIMEK, Barbara 2012. A Risk and Resilience Perspective on Unaccompanied Refugee Minors. *National Association of Social Workers* 57 (3); 259- 269.

ERIKSSON, Elina, KORHONEN, Teija, MERASTO, Merja ja MOISIO, Eeva-Liisa 2015. Sairaanhoidajan ammatillinen osaaminen. Sairaanhoidajakoulutuksen tulevaisuus- hanke. Porvoo: Bookwell Oy.

ESKOLA, Jari ja SUORANTA, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.

FANG, Mei Lan, SIXSMITH, Judith, LAWTHOM, Rebecca, MOUNTIAN, Ilana ja SHAHRIN, Afifa 2015. Experiencing 'pathologized presence and normalized absence'; understanding health related experiences and acces to health care among Iraqi and Somali asylum seekers, refugees and persons without legal status. *BMC Public Health* 15; 923.

HALLA, Tapio 2007. Psykkisesti sairas maahanmuuttaja. *Lääketeieteellinen Aikakauskirja Duodecim* [verkkójulkaisu]. 123 (4) [Viitattu 2015-10-31.] Saatavissa: http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/haku?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&p_p_lifecycle=0&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_p_frompage=uusinnumero&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_viewType=viewArticle&_Article_WAR_DL6_Articleportlet_tunnus=duo96297

HIRSJÄRVI, Sirkka, REMES, Pirkko ja SAJAVAARA, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

HIRSJÄRVI, Sirkka ja HURME, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

HOLLAND, Päivi 2013. ”..Ilman oleskelulupaa se ei onnistu oikeasti.” Tutkimus nuorten turvapaikanhakijoiden kokemuksista hyvän elämän mahdollisuuksiin Suomessa. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61481/Holland.P%C3%A4ivi.pdf?sequence=2>

HÄKKINEN, Mikko 2014. Psychosocial Coping in Prolonged Conflict. Itä-Suomen yliopisto. Väitöskirja. Institute of Public Health and Clinical Nutrition, Faculty of Health Sciences. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1620-4/urn_isbn_978-952-61-1620-4.pdf

IHMISOIKEUDET 2013a. Pakolainen vai turvapaikanhakija [verkkosivu]. [Viitattu 2015-10-21.] Saatavissa: <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=kuka-on-turvapaikanhakija>

IHMISOIKEUDET 2013b. Geneven pakolaissopimus [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-11-08.] Saatavissa: <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=geneven-pakolaissopimus>

INGRAM, Jenny ja POTTER, Barbara 2009. The health needs of the Somali community in Bristol. *Community Practitioner* 82 (12); 26- 29.

ISOLA, Anna-Maria ja TURUNEN, Elina 2014. Syrjäytymisestä selviytymiseen Suomessa Köyhyydestä ja sosiaalisista mahdollisuuksista kertovan laadullisen seuranta-aineiston (2006–2012) kuvaus. *Kela. Työpapereita* 62/2014.

KANANEN, Jorma 2008. *Kvali. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet*. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

KANKKUNEN, Päivi ja VEHVILÄINEN-JULKUNEN, Katri 2009. *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: WSOYpro Oy.

KIM, Junhyoung, SUH, Wonseok, KIM, Sooyeon ja GOPALAN, Himanshu 2012. Coping strategies to manage acculturative stress: Meaningful activity participation, social support, and positive emotion among Korean immigrant adolescents in the USA. *Qualitative Studies on Health and Well-being* 7.

KYLMÄ, Jari, VEHVILÄINEN-JULKUNEN, Katri ja LÄHDEVIRTA, Juhani 2003. Laadullinen terveystutkimus – mitä, miten ja miksi? *Duodecim* 119; 609- 615.

LAKI KANSAINVÄLISTÄ SUOJELUA HAKEVAN VASTAANOTOSTA L 17.6.2011/746. Finlex. Lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-11-16.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110746#Pidp735280>

LAKI MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISESTA JA TURVAPAIKANHAKIJOIDEN VASTAANOTTAMISESTA L 9.4.1999/493. Finlex. Lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-11-09.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

LAKI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA L 19.12.1997/1269. Finlex. Lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-12-03.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19971269>

LAKI ULKOMAALAISLAIN MUUTTAMISESTA L 22.5.2015/674. Finlex. Lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150674>

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015a. Turvapaikan hakeminen [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-11-09.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015b. Kansainvälistä suojelua ja turvapaikka Suomesta [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-11-16.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015c. Kiintiöpakolaiset [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-11-08.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015d. Tutkimatta jättäminen [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-12-01.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/hakemuksen_kasittely/tutkimatta_jattaminen

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015e. Turvapaikkapuhuttelu [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-12-01.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/turvapaikkapuhuttelu

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2015f. Turvapaikkahakemuksen käsittelyaika arvioidaan puhuttelussa [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-11-09.] Saatavissa: http://www.migri.fi/asiointi/kasittelyajat/kasittelyajat_kansainvalinen_suojelu/1/0/turvapaikkahakemuksen_kasittelyaika_arvioidaan_puhuttelussa_54130

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016a. Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-01-14.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/turvapaikka_ja_kansainvalinen_suojelu

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016b. Vastuut ja roolit vastaanottotoiminnan järjestämisessä Suomessa [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-14.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastuut_ja_roolit

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016c. Viraston vuosi 2012 [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-27.] Saatavissa: http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/julkaisut/viraston_vuosi_2012/vastaanottotoiminta

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016d. Vastaanottokeskukset paikkakunnittain [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-27.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastaanottokeskukset/vastaanottokeskukset_paikkakunnittain

MAAHANMUUTTOVIRASTO 2016e. Vastaanottopalvelut turvapaikanhakijoille [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2016-01-27.] Saatavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastaanoton_palvelut

- MARTIN- BREEN, Patrikc ja ANDERIES, J. Marty 2011. Resilience: A Literature Review. Bellagio Initiative. Briefing Summary. 11/2011. Saatavissa:
http://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/123456789/3692/Resilience%20A%20Literature%20Review_summary.pdf?sequence=2
- MORRIS, Meghan D., POPPER, Steve T., RODWELL, Timothy C., BRODINE, Stephanie K. ja BROUWER, Kimberly C. 2009. Healthcare Barriers of Refugees Post-resettlement. *Journal of Community Health* 34; 529- 538.
- MULDER, Riikka, KOIVULA, Meeri ja KAUNONEN, Marja 2014. Hoitohenkilökunnan monikulttuurinen osaaminen –pilottitutkimus. *Tutkiva hoitotyö* 13 (1); 24- 34
- MYLLÄRINEN, Pirjo 2009. Maahanmuuttotyötä kahdella vuosikymmenellä. Joutsenon vastaanotto-keskuksen johtajan kokemuksia vuosilta 1990- 2008. Kuopion yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Hoitotieteen laitos. Pro gradu- tutkielma.
- NI RAGHAILLAGH, Muireann ja GILLIGAN, Robbie 2010. Active survival in the lives of unaccompanied minors: coping strategies, resilience, and the relevance of religion. *Child and Family Social Work* 15; 226- 237.
- PAKOLAISTEN OIKEUSASEMAA KOSKEVA YLEISSOPIMUS 77/1968. Finlex. Valtiosopimukset [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-12-01.] Saatavissa:
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2#idm303952
- PIRINEN, Ilkka 2008. Turvapaikanhakijoiden terveydentila. Tutkimus Tampereen kaupungin ulkomaalaistoimiston terveydenhuoltoyksikössä. Tampereen yliopisto. Lääketieteenlaitos. Väitöskirja.
- PROCTER, Nicholas G. 2005. Providing emergency mental health care to asylum seekers at a time when claims for permanent protection have been rejected. *International Journal of Mental Health Nursing* 14 (1); 2- 6
- RAUTA, Asko 2005. Selvitys maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen tarpeesta ja saatavuudesta. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2005:3 [verkkojulkaisu]. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu 2015-11-02.] Saatavissa:
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111575/Selv200503.pdf?sequence=1>
- RENNER, Walter, LAIREITER, Anton-Rupert ja MAIER, Marco, J. 2012. Social support as a moderator of acculturative stress among refugees and asylum seekers. *Social behavior and personality* 40 (1); 129- 146
- ROBJANT, Katy, ROBBINS, Ian ja SENIOR Victoria 2009. Psychological distress amongst immigration detainees: A cross-sectional questionnaire study. *British Journal of Clinical Psychology* 48 (3); 275- 286.

SCHWEITZER, Robert, GREENSLADE, Jaimi ja KAGEE Ashraf 2007. Coping and resilience in refugees from the Sudan: narrative account. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 41; 282- 288.

SHANNON, Patricia, O´DOUGHERTY, Maureen ja MEHTA, Erin 2012. Refugees´ perspectives on barriers to communication about trauma histories in primary care. *Mental Health in Family Medicine* 9; 47- 55.

SIGURÐARDÓTTIR, Anna ja BIRGISDÓTTIR, Björg J. 2014. Resilience - a key skill for education and Job. Lifelong Learnin Programme [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-01-18.] Saatavissa: http://www.resilience-project.eu/fileadmin/documents/Personal_Profile_fi.pdf

SISÄMINISTERIÖ 2016. Turvapaikanhakijat [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-02-25.] Saatavissa: <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

SNELLMAN, Olli, SEIKKULA, Jaakko, WAHLSTRÖM, Jarl ja KURRI, Katja 2014. Aikuisten turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten mielenterveyden ja psyykkisten ongelmien erityispiirteet. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 51; 203- 222

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ 2015. Turvapaikanhakijoiden sosiaaliturva ja palvelut Suomessa [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-12-02.] Saatavissa: <http://stm.fi/turvapaikanhakijoiden-palvelut>

SUOMEN PAKOLAISAPU 2014. Suomi pakolaisten ja siirtolaisten kohdemaana [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-10-30.] Saatavissa: <http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/suomi-kohde-ja-lahtomaana.html>

SUOMEN PAKOLAISAPU 2015. Suomen pakolais- ja turvapaikkakäytännöt [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-12-01.] Saatavissa: <http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/pakolais-ja-turva-paikkakaytannot.html>

SUOMEN PAKOLAISAPU 2016. Pakolaisuus maailmalla [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2016-03-14.] Saatavissa: <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus/>

TERVEYDENHUOLTOLAKI L 30.12.2010/ 1326. Finlex. Lainsäädäntö [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2015-11-16.] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326#L6P50>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2015a. Turvapaikanhakijan terveys- ja sosiaalipalvelut [verkkosivu]. [Viitattu 2015-10-22.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/turvapaikanhakijat/turvapaikanhakijoiden-terveys-ja-hyvinvointi/turvapaikanhakijan-terveys-ja-sosiaalipalvelut>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2015b. Turvapaikanhakijoiden mielenterveyspalvelut [verkkosivu]. [Viitattu 2015-10-22.] Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/vaestoryhmat/turvapaikanhakijat/turvapaikanhakijoiden-traumat-ja-mielenterveyden-tukeminen>

TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. 10. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖ 2015. Kotouttaminen [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-12-03.] Saatavissa: <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>

UNHCR 2015. World at war. Global trends 2014. Forced Displacement in 2014 [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-10-21.] Saatavissa: <http://unhcr.org/556725e69.html>

LIITE 1: TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

SPR Suonenjoen vastaanottokeskus
Jalkalantie 160
77600 Suonenjoki

Tutkija
Sanna Kukkonen
Savonia AMK, sairaanhoitaja opiskelija TH13S
Haapanotkonkatu 11
77600 Suonenjoki

TUTKIMUSLUPAPÄÄTÖS

Myönnän tutkimusluvan haastattelututkimukselle opinnäytetyötä "Turvapaikanhakijan selviytyminen suomalaisessa kulttuurissa – turvapaikanhakijoiden kokemuksia" varten SPR:n Suonenjoen vastaanottokeskuksessa. Suonenjoen vastaanottokeskus järjestää haastattelujen suorittamiseen rauhallisen tilan vastaanottokeskuksen tiloissa.

Teemu Laitinen

Apulaisjohtaja

SPR Suonenjoen vastaanottokeskus

LIITE 2: INFORMAATIO TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJILLE

Information of the Study for recruiting participants

Subject of the study:

**How to cope as an asylum seeker in Finnish culture
-Experiences from asylum seekers**

The study is done as a part of Degree Programme in Nursing (Bachelor of Health Care) in Savonia University of Applied Science. Suonenjoki Health Center Youth Work Group has ordered the research and is working as a partner for the study.

The purpose of the study is to describe being an asylum seeker in Finland. Goal is to collect information on experiences of the asylum seekers and in this way help to understand the areas of focus and special needs in taking care of their health care. Information can also be used when planning other services for asylum seekers. The research gives a voice to the asylum seekers.

Research questions:

1. How is it like to be an asylum seeker in Finland?
2. What things help asylum seekers in surviving in their new surroundings?
3. What things are a threat to survival?
4. What hopes do the asylum seekers have for their future?

Participation to the study is voluntary and anonymous. Some basic background information is collected from the participants (age, gender, education, nationality), but these will not be shown in the results.

There is no connection between the study and the asylum process.

I am currently looking for volunteers for the study. The research is done by interviews that take between 40 - 60 minutes. Interview schedule is agreed between the interviewer and the participant.

The research is executed by:

Nurse, Sanna Kukkonen,

email: sanna.kukkonen@edu.savonia.fi

LIITE 3: LIITETAULUKOT ANALYYSIN MUODOSTUMISESTA

Liitetaulukko 1.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<i>”Ei osaa kieltä niin ei voi ystävystyä-kään.”</i>	Kielitaidon puute estää ystävystymisen

Liitetaulukko 2.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Eri kulttuurien eroavaisuudet	Sosiaaliset tekijät	Asuminen vastaanotokeskuksessa	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia
Kielitaidon puute estää ystävystymisen			
Tekemisen puute			
Tilapäisyys vaikuttaa haluun tutustua	Rakenteelliset tekijät	Asuminen vastaanotokeskuksessa	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia
Työntekijöiden antama apu			
Ahtaasti asuminen			
Asuminen syrjässä	Psyykkiset tekijät	Asuminen vastaanotokeskuksessa	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia
Turvallisuus			
Mahdollisuus sisäliikuntaan			
Halu sopeutua	Psyykkiset tekijät	Asuminen vastaanotokeskuksessa	Turvapaikanhakijoiden kokemuksia
Suhtautuminen sääntöihin			

Liitetaulukko 3.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>"Voin pyytää apua jos tarvitsen sitä. Se on ihan tavallista."</p>	<p>Avun pyytäminen tarvittaessa</p>

Liitetaulukko 4.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Avun pyytäminen tarvittaessa Lääkkeen hakeminen ohjaajilta Säännöllinen hoito Ensihoidon kutsuminen Ei tarvitse hoitoa Keskusteluapua ei ole</p>	<p>Sairauden/oireiden hoitaminen Palvelua ei ole tai siitä ei tiedetä</p>	<p>Avun saaminen</p>	<p>Turvapaikanhakijoiden kokemuksia</p>

Liitetaulukko 5.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
<p>”...eilen yksi opettaja tuli ja pyysi, siis pyysi meitä turvapaikanhakijoita opiskelemaan Suomea. ...Se on ennennäkemätöntä että joku tulee pyytämään kauniisti.”</p>	<p>Ystävällisesti mukaan hakeminen</p>

Liitetaulukko 6.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
<p>Ystävällisesti mukaan hakeminen Inhimillinen kohtelu Kuunteleminen Rauhallisuus Ystävällisyys Auttaminen</p>	<p>Auttavat ihmiset</p>		
<p>Ystävän kanssa puhuminen Ruoan laitto yhdessä Yhteydenpito kotimaahan</p>	<p>Yhteys omaan kulttuuriin</p>	<p>Sosiaalinen kanssakäyminen</p>	<p>Selviytymistä tukevat tekijät</p>
<p>Uusiin ihmisiin tutustuminen</p>	<p>Uuden tukiverkoston luominen</p>		
<p>Jalkapallon pelaaminen Siivoukseen osallistuminen</p>	<p>Yhteys toisiin toiminnan kautta</p>		

Liitetaulukko 7.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
”Yritän ajatella positiivisesti, että ehkä saan oleskeluluvan. ”	Positiivinen ajattelu

Liitetaulukko 8.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Positiivinen ajattelu	Toivon ylläpitäminen		
Oma koti Ammattiin opiskelu Harrastuksessa kehittyminen	Tulevaisuuden suunnitelmat ja toiveet	Luottamus tulevaisuuteen	Selviytymistä tukevat tekijät
Maan tapojen hyväksyminen Halu oppia kieltä	Halu sopeutua		

Liitetaulukko 9.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"...se että Suomessa on ihmisoikeus, ihmisiä arvostetaan samalla tavalla."	Ihmisoikeudet

Liitetaulukko 10.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Ihmisoikeudet Ihmisten välinen tasa-arvo Saa nukkua turvassa Säännöt	Fyysinen turvallisuus	Turvallisuuden tunne	Selviytymistä tukevat tekijät
Inhimillinen kohtelu Kuunteleminen Auttaminen Sopimuksista kiinni pitäminen	Psyykkinen turvallisuus		

Liitetaulukko 11.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"...otan kaikki hyvät puolet uskonnosta... ne huonot mitä mä koen niin niitähän minä en toteuta."	Joustava suhtautuminen uskuntoon

Liitetaulukko 12.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Uskonto ainoana auttavana tekijänä	Toivon tuominen		
Rukoileminen lohduttaa	Lohdun antaminen	Uskonto	Selviytymistä tukevat tekijät
Joustava suhtautuminen uskuntoon	Hyvän olon tuominen		

Liitetaulukko 13.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"... ei osaa kieltä niin ei voi ystä- vystyäkään..."	Ystävystyminen on vaikeaa
"...kun et ymmärrä kieltä, et opi kulttuuriakaan..."	Kulttuuriin tutustuminen on vaikeaa

Liitetaulukko 14.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Ystävystyminen on vaikeaa Kulttuuriin tutustuminen on vaikeaa Yhteisymmärryksen puut- tuminen Tulkkauksen puuttuminen	Kielitaidon puute kans- sakäymisen esteenä	Kielitaitoon liittyvät tekijät	Selviytymistä uhkaavat tekijät
Ei käytetä opittua kieltä asi- oidessa	Puuttuu uskallus käyttää kieltä		
Elekielen käyttäminen	Vaihtoehtoiset tavat kommunikoida		

Liitetaulukko 15.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"... meillä on siellä lapsuuskoti ja mietimme sitä paikkaa mistä tulimme. Ikävä on kova."	Kotiseudun kaipaaminen

Liitetaulukko 16.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Kotiseudun kaipaaminen Läheisten kaipaaminen Ikävän kieltäminen	Koti-ikävä		
Asuminen vastaanottokeskussa Tunne ettei kuulu toisten turvapaikahakijoiden joukkoon kulttuurierojen vuoksi Halu tehdä eroa oman kulttuurin jäseniin	Erilaisuuden tunne	Oman paikan puute uudessa kulttuurissa	Selviytymistä uhkaavat tekijät
Halutaan pysyä erossa negatiivisista tapahtumista	Vetäytyminen		
Pahan puhuminen Nauraminen selän takana	Syrjintä		

Liitetaulukko 17.

Aluperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Syön ja nukun, se on siinä." "Kulutan aikaani nukkumalla."	Syöminen ja nukkuminen

Liitetaulukko 18.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Syöminen ja nukkuminen Ajan viettäminen seurassa Harvoin henkilökohtaista ohjausta Pelaamismahdollisuuksia harvoin	Toimettomuus Mielekkään tekemisen puute	Aktiviteettien puute	Selviytymistä uhkaavat tekijät

Liitetaulukko 19.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Kulttuurissani ruokaa on epäkohteliasta pyytää lisää. En halua kerjätä."	Ruokaa on epäkohteliasta pyytää lisää

Liitetaulukko 20.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Ruoka on vieraan makuista Ruokaa on epäkohteliasta pyytää lisää Ruokailusta ei ole mahdollista vastata itse	Ruokailu		
Ahtaasti asuminen	Oman tilan puuttuminen	Oman hallinnan tunteen puuttuminen	Selviytymistä uhkaavat tekijät
Tapahtumat vastaanottokeskuksessa	Kulttuurien väliset erot reagoida tilanteisiin		
Ei tiedä koska muuttaa ja minne Ei ole tietoa turvapaikkaprosessin etenemisestä	Ei voi itse vaikuttaa tulevaisuuteensa		

Liitetaulukko 21.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
”Pidän pahat asiat itselläni, koska muutoin ystävänikin tulisi surulliseksi.”	Omien tunteiden ja ajatusten peittäminen

Liitetaulukko 22.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
Univaikeudet Painajaisunet Mielialan mataluus Huolestuneisuus Päänsärky	Stressin aiheuttamia oireita		
Kadutaan Suomeen tulemistä Koetaan syyllisyyttä	Stressiin liittyviä tunteita		
Ajatusten jakaminen toisten kanssa Omien tunteiden ja ajatusten peittäminen Stressin kokemisen kieltäminen Halutaan vain nukkua	Stressistä selviytymisen keinoja	Stressin kokeminen	Selvitymistä uhkaavat tekijät
Oleskeluluvan odottaminen Palautukseen liittyvät pelot Kotimaasta tulevat huhut Huoli omaisista Turvapaikkaprosessin vertaileminen toisiin	Stressiä aiheuttavia tekijöitä		